

„SLOVENEČ“ velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . 100.—
za pol leta . . . 55.—
za četrt leta . . . 30.—
za en mesec . . . 10.—
Za izposojništvo celotnega št. 140.—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 20.—
za izposojništvo 25.—

SLOVENEČ

== Inzerati: ==
Enostopna polivzrsta (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat . . . po K 2.—
uradni razglas, poslana
itd. po K 3.—
Pri naročilu nad 10 objav
popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 6.—
Izhaja vsak dan izvenem po
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Slovenske zasedene zemlje.

Naj se ne smatra kot izraz kakega
separatizma gorenji naslov, kajti ne
delam — in ne sme nikdo — kakega
razločka med Goriško, Istro, Dalmacijo,
Banatom in Macedonijo. Vse je ozem-
lje ene države in enega naroda, vsa-
kemu državljanu enako drago. Da go-
vorim tu samo o slovenski zemlji, sta
merodajna dva razloga. Prvič, da sma-
tra celo tujina vse drugo ozemlje vsaj
za sporno, kot n. pr. Macedonijo, Ba-
nat, Dalmacijo, Istro. Slovensko ozem-
lje pa prisojajo Italiji poleg Wilsona
tudi Gauvain in Scotus Viator, ki sta
baje ne samo nepristranska, ampak
naklonjena Jugoslovanom. In drugič
zato, ker vsa druga vprašanja čakajo
kolikortoliko še odločitve na mirovni
konferenci, slovenski kraji pa so bili
že leta 1915. prisojeni Italiji vsled lon-
donskega pakta — in za Italijo, kakor
tudi za druge vsemožne državne to-
vprašanje danes več ne obstoja; saj
izjavljajo Italijani celo o Reki, ki jo
dodeljuje londonska pogodba izrecno
Hrvatski. »Flume o morte«. In tako
bodo prišli pod Italijo čisto slovenski
kraji, kjer ljudje niti italijanskega ne
razumejo in — kar je najbolj žalostno
— s pomočjo italijanske propagande
in brezbrčnosti ostalih velesil sploh
ne bo vedel svet, kaka krivica se nam
je zgodila. Pa da bi bila samo krivica!
Ali žalibože je naravnost zadavljenje
enega naroda in oslavljenje države na
najobčutljivejšem mestu.

Preden obrazložim, kaj pomenijo
ti kraji na eni strani za slovenski na-
rod in državo ter na drugi strani, za-
kaj jih zahteva Italija, naj slede naj-
preje na kratko statistični podatki. Po-
udarjam pa, da so povzeti ti podatki
po avstrijski uradni statistiki, ki je
bila izvršena nam v kvar. Kajti štelu
se ni po maternem, ampak po ob-
čevalnem jeziku, in slovenski delavec,
ki je bil uslužben pri italijanskem go-
spodarju, je bil vpisan za Italijana, ker
ga niso vprašali, kak je njegov ma-
terni jezik, ampak vprašali so ga,
kako govori s svojim itali-
janskim gospodarjem.

Poleg tega se je vršilo štetje po
italijanskih in nemških uradnikih, ki
so tekmovali med seboj, kako bi oško-
dovali naš narod.

Po tej statistiki je znašalo število
Jugoslovanov v Trstu 59.319, kar je pač
velika manjšina. Na Goriškem brez
Furlanije, to je ravnine na desnem
bregu Soče, v kateri prebivajo skoro

izključno Furlani in katerih vsled tega
ne zahtevamo zase, je bilo Slovencev
154.458, Italijanov 15.449, torej niti 10
odstotkov. Na ozemlju Kranjske, ki
pripade Italiji po londonski pogodbi,
kakor si jo tolmačijo Italijani, znaša
število Slovencev približno 70.000. av-
tohtonega Italijana ni tam nobenega.
Izvenemši torej Trst, prebiva na tem
ozemlju 224.458 Slovencev in 15.449
Italijanov. Med temi Slovenci pa niso
všteti Beneški Slovenci in Slovenci na
Koroškem, ki pripadajo Italiji.

Z narodnostnega stališča je torej
to ozemlje slovensko. Trst ne more
priti v poštev, kajti to je bila največja
luka cele Avstrije, torej internaciona-
len milje, kjer daje zunanost kapital.
In dasi je bil dotok v Trst skoro iz-
ključno iz slovenskega zaledja, se naš
človek, gospodarsko slabši, ni mogel
vzdržati in je polagoma podlegel sil-
nemu gospodarskemu pritisku italijan-
stva in se raznarodil. Vendar je v ci-
viliziranem svetu zaledje merodajno
in ne pristajanje; to dejstvo moti za-
padne mentalitete, ki gledajo na vpra-
šanje s kolonijalnega stališča, kjer je
luka tista točka, odkoder se začne ši-
riti civilizacija proti zaledju.

Zgodovinsko stališče da še bolj ne-
ugoden rezultat za Italijane. Soča je
bila ob času preseljevanja narodov
vrata, skozi katera so vstopala razna
plemena proti jugu. Zadnji med njimi
so bili Slovenci. Vsi drugi narodi so
zadeli na visoko rimljansko kulturo,
kateri so podlegli in se počasi asimili-
rirali. Slovenci so se rešili samo zato,
ker so zadeli pri svojem prodiranju na
Longobarde, ki so tvorili takrat na se-
verovzhodu svojo državo. Dočim so
nazadnje tudi Longobarde podlegli rim-
ljanski kulturi, so se Slovenci ustalili
v svojih mejah, kajti moč rimske kul-
ture je proti severu ponehaval. In v
tistih mejah, kot so jih zavzemali Slo-
venci tedaj, so ostali v glavnem do da-
nes. Odtod dejstvo, da prebivajo Itali-
jani v teh krajih samo po mestih, ko-
der so se naseljevali na povabilo go-
riških grofov kot obrtniki in trgovci iz
Benetk. Ali Italijani so šli za kruhom
tudi v Newyork — in vendar ne zahte-
vajo tega mesta zase, dasi jih je več v
Newyorku kot v vsem tem ozemlju!

Pride kulturno stališče. To stališče
je težko obrazložiti v dnevniku, zato
bi bilo treba mnogo prostora v kaki
znanstveni reviji in se bom omejil na
par karakteristik. Če govorimo danes
o francoski, angleški, italijanski ali
nemški kulturi, je to samo sumaričen
pojem, ki je namenjen splošni uporabi.

Kajti tudi če ne drži Tainejeva teorija
o miljeju, je vendar gotovo, da si ni
mogoče predstavljati, da bi bil živel
Goethe v Pottsdammu in Rodenbach v
Marseillesu. Vsak umetnik, ki je inkar-
nacija duševne sile svojega naroda, je
obenem velikotoliko izraz miljeja, ki
ga je vsesal z maternim mlekom. In
ravno to je tisto, kar obeta v naši dr-
žavi nedogleden kulturni razmah. Ne
samo, da bo razdalja od Bitolja do
Pontebe ustvarila silne miljejske di-
ferenciacije, je treba še vpoštevati, da
izhaja naš narod v velikem iz treh
kulturnih središč. Slovenci iz nemške-
ga, Hrvati iz romanskega, Srbi iz bi-
zantinskega. Rekel sem v glavnem.
Kajti zlasti Slovenci reprezentirajo dve
kulturni središči, in sicer germansko
in romansko. Pri tem seveda se ne sme
razumeti, da bi bil naš narod kopiral
te tri kulture, hočem le reči, da smo
se gibal v teh treh sferah. In sedaj? ...
Od slovenskega naroda bodo odsekali
tisti del, ki mu je dajal v zadnjih letih
ves življenjski sok in vso odporno moč.
Kajti naša največja umetnika Cankar
in Zupančič sta gledala na naš zapad
in razmah našega naroda proti morju,
ko sta zapela svoj »Sursum corda«. In
Zupančič je rekel v svojem ptiču
»Samoživu« besede, ki veljajo za slo-
venski narod: »Zor jutranji mu je leva
perot in desna je zarja večerna.« Sedaj
pa so odstrelili ptiču eno perot in te-
lebnil bo — ter hodil v najboljšem
slučaju enoperoten po zemlji! ...

Vem, da se politika ne ozira na
kulturo v ožjem pomenu besede, zato
sem omenil to samo mimogrede. Važno
pa mora biti tudi za politiko stališče
civilizacije. In londonski pakt nam
odtrga najbolj civiliziran del našega
naroda. Tu je bila dežela posejana s
hranilnicami in zadrugami, s strokov-
nimi in prosvetnimi društvi, tu se je
razvijala obrt v širšem obsegu, tako da
je v zadnjih letih prihajala vsa ini-
ciativa in podjetniški duh v sredino
Slovenije iz teh krajev. Vzroka za to
sta bila dva. Prvič so vsi narodi, ki
prebivajo na morju, bolj napredni, ker
pridejo v dotik s svetovnim prometom,
kar povzroča, da so ti narodi manj
ekskluzivni, manj konservativni in
vsled tega bolj dovzetni za vsak na-
predek. Drugi vzrok pa je bil ta, da
smo imeli tu nasprotnika, ki nima v
sebi tiste življenjske sile kakor germa-
nstvo. In dočim so se naše meje na se-
veru bolj in bolj krčile pod silnim
nemškim pritiskom, se je naš narod na
zapadu razvijal, kajti tudi italijanstva,
umetno vzdrževana po Avstriji, je bila

preslaba, da bi ubila naš življenjski
razmah.

Ostane še širše gospodarsko sta-
lišče, stališče morja. Trst je največja
in naravna luka na jadranskem obrež-
ju za dežele, ki so bile nekdaj pod Av-
strijo, zlasti za slovenske dežele. V letu
1913. izkazuje statistika železniškega
prometa v Trst v tisočih tonah:

Iz Avstro-ogrške 10.821, iz Nemčije
305, iz Italije 177.

Železniški promet iz Trsta izka-
zuje v istem letu v tisočih tonah:

V Avstro-ogrsko 9060, v Nemčijo
1092, v Italijo 396.

Slovenske dežele so bile udeležene
na celotnem prometu tržaške luke s
33 %. Te številke jasno kažejo, kaj po-
meni gospodarski Trst za slovenske
dežele in kako brezpomemben je za
Italijo. In boj, ki ga je vodil Trst z Be-
netkami, je imel edino gospodarsko
razlogo, kajti Tržačani so vedeli, da so
uničeni, če pridejo pod Benetke. In
edino iz gospodarskih razlogov se je
izročil Trst leta 1382. Habsburžanom,
ker je upal, da ga bodo ubranili bene-
škega nasilja. Kaj pomeni Trst in nje-
govo zaledje za slovenske dežele in ce-
to državo, nam kaže instiktivno teže-
nje vseh narodov ob koncu starega
veka, ki so hoteli imeti vsi — morje
in se valili s severa in vzhoda proti
morju. Tukaj ne velja ugovor češ, saj
boste imeli dosti morja tudi brez Tr-
sta. Vse luke razen Trsta, tudi Reka,
bodo samo pokrajinske in nenaravne,
naravno luko naših ozemelj pa bo imel
slovenski, ki je ne rabi in bo polagoma
propadla pod njegovim gospodstvom.

Tudi Rusija je imela pristanišča,
ali vsak Rus je instiktivno čutil, da se
ne more razviti Rusija v vsem svojem
obsegu, dokler nima Carigrada. Kakor
gredo oči celega našega naroda proti
Trstu in njegovemu zaledju, tako je
gledal ruski narod na Carigrad. In sa-
mo zato, ker ni imela Rusija Cari-
grada, se je zadušila v tej vojni in pod-
legla sovražniku. In moč cele Rusije
kakor tudi naše države bo težila proti
tema dvema točkama, dokler jih konč-
no ne dosežeta.

To so v glavnih potezah naše za-
hteve. Ne vsebujejo nikakega imperi-
jalizma ali agresivnosti, ampak samo
najprimitivnejše pravice, ki jih mora
imeti vsak narod, če hoče svobodno ži-
veti in se civilizatorično in kulturno
razvijati.

P. P.

Prispevajte za sklad S. L. S.

LISTEK.

Dr. J. Regali:

Lice ljubljanskega mesta.

Trg »Tabor«, centralni kolodvor, vzdig
sodnijske palače.

(Konec.)

Pogrezamo se v barbarstvo, barbar-
stvo nas bo zagrnilo.

Baje hočejo sodnijsko poslopje vzdig-
niti za eno nadstropje, ker zelo primanj-
kuje prostorov. Res je, da bi bilo na ta
način pridobljenih na primeroma cenen
način nekaj prostorov, vprašanje pa je, ko-
liko in za kako dolgo bi ta pridobitev za-
dostovala. Zoper ta projekt protestira
estetika trga pred sodnijo in zgornji del
Miklošičeve ceste. Pokaženo bi bilo seda-
nje vsaj zasilno ravnanje fasad v oko-
lici s fasado sodnije, ki bi bila, če se
vzdigne, za več kot eno tretino višja kot
pa dvonadstropne hiše na desni strani Mi-
klošičeve ceste oziroma Slovenskega trga.
Tudi na še nezazidanih parcelah ob Mi-
klošičevi cesti, nasproti sodišču, se ne
smejo — kar je tudi sklep občinskega
sveta in je tudi popolnoma pravilno —
postaviti višje kot dvonadstropne hiše,
ker bo sicer raznoterje ubito. Če se dvig-

ne sprednji trakt sodišča, kako bo izgle-
dal potem trakt severno od vhoda v kaz-
nilnico? Naj bi se napravil rajši nazidek
v dveh etažah nad povprečnim traktom
pri porotni dvorani na dvorišču, in sicer
z betonskimi stropi, ki ne zahtevajo tako
močnih zunanjih zidov. Pozneje se mora
za višje sodišče itak postaviti nova stav-
ba, morda na prostoru ob Dalmatinovi
ulici vis-a-vis sedanje sodnije. Začasno bi
se iz sodnije premestila lahko tudi davka-
rija, kataster in zasebna stanovanja. Ne
kvarimo dela mesta, ki je nastal po regu-
laciji in ki je morda najpozitivnejši njen
rezultat! Miklošičevo ceste, ki je edin na-
ravni dohod do kolodvora, bo treba po-
daljšati — zgodi se to lahko takoj z ma-
lenkostnimi stroški — in ob dohodu v me-
sto ne kvarimo mestnega lica, ki, če ni
dobro, je vsaj za silo.

Največji projekt je premestitev kolo-
dvorov. Lega kolodvora je za mestno lice
najvažnejša, ker je kolodvor dohod v me-
sto, čegar prvi vtis dobi prišlec na poti iz
kolodvora. Kar so bila včasih mestna vr-
ta, to je danes kolodvor, nekaj signum
mesta. Kolodvor mora biti organsko zve-
zan z mestnim in njegovim licem. Stati
mora tam, kamor se mestni promet na-
ravno zliva, ne sme biti preveč oddaljen.
Pododsek za prestavitev kolodvorov je
sestavil tri projekte: enega s kolodvorom
v Šiški, pri katerem bi bili tiri na opor-

nem zidovju in na mostovih, drugega na
približno tistem mestu, kjer stoji sedanji
južni kolodvor, pri čemer bi bila proga po-
greznjena; tako da bi bili prehodi mogoči
in razvoj mesta severno od proge nemo-
ten. Pododsek smatra za najvrednejši pro-
jekt s kolodvorom ob Martinovi cesti, češ
da »se da glavna komunikacija in zveza
mesta z osebnim kolodvorom na arhitek-
tonsko dovršen način tako izvesti, da bi
bila v krasu mesta Ljubljane.« Če bi se ho-
telo slednje doseči, bilo bi treba podreti
četrtino mesta na severovzhodu. Od usta-
novitve Ljubljane se ni gibal mestni pro-
met proti »Zeleni jami«, predružitvi bi
bilo treba ves floris omenjenega dela me-
sta in preobrniti ves dosedanja mestni raz-
voj. Ali naj bo Martinova cesta glavna do-
vodnica do novega kolodvora? Bilo bi jo
treba vso prej podreti. Kje pa naj gre na-
prej dohod v mestni centrum? Po Sv. Fe-
tra cesti ali po Poljanski? Prvo je nemo-
goče, razen če se podre kakih 100 hiš, in
še potem ne bi bilo mogoče napraviti uli-
ce v primerni širini; na Poljanski pa bi bi-
lo treba tudi eno stran hiš odstraniti, da
bi se mogel pomnoženi promet vršiti.
Kljub temu pa bi bil dohod v mesto v
ovinkih, tako da bi bila vsaka lura ori-
jentacija nemogoča ter bi se izgubil vsak
tujec, preden bi prišel v mestno središče.
Polovica Ljubljane (Trnovo, Krakovo,
Gradišče, deli pod Rožnikom, okolica Sv.

Jakoba) pa bi imela bližje na novo pro-
jektirano postajo na Viču kot pa na mestni
kolodvor. Razvoj Ljubljane ne gre le
proti severu, nego tudi proti zapadu ozi-
roma jugozapadu (na mirje), in baje bo
po regulaciji Ljubljane izgubilo mnogo
neprijetnosti. Kolodvor na Martinovi cesti
prav nič ne vpoštevata tradiciji Ljubljane,
ne njenega naravnega in historičnega raz-
voja in seveda tudi ne historično nastale-
ga lica. Središče Ljubljane sta Mestni in
Marijin trg, iz teh gorišč je treba projec-
irati tudi novi kolodvor. Res gre za razvoj
mesta proti severu in Šiški, v ta namen so
pa potrebni pred vsem le prehodi na Go-
spasvetski, Dunajski, Resljevi event. Me-
telkovi in Martinovi cesti, ter gre torej le
za to, da izgine vsaj deloma želez. proga
v daljavi kakih 1500 m, kajti Tivoli se ne
bo in se ne sme zazidati, onstran Marti-
nove ceste pa izključuje tudi kolodvor na
Martinovi cesti strajeno razširjenje mesta.
Zaradi tega odgovarja projekt ara. Jande
najbolj in tudi edino tradicionalnim in or-
ganičnim nujnostim Ljubljane, ki zahtevajo
osebni kolodvor na sedanjem mestu s po-
greznjeno progo, ki je deloma prezidana,
deloma pa lahko tudi odkrita s primerno
aranziranimi odprtinami; Jandov več kilo-
meterski predor skozi Rožnik oziroma
Šišenski hrib bi odpadel popolnoma ter bi
se stroški ogromno znižali. Proga južne in
državne železnice bi šla tam, kjer gre se-

Anton Sušnik:

Spoznanje.

Nemška socialna demokracija se je že pred vojsko priborila visoko in postala največja in najvplivnejša stranka v politiki. Njeni voditelji so bili izvrstni agitatorji in organizatorji, znali so zbuditi in razpaliti vse strasti ljudskih mas, ko je prišel čas, in pripeljali so proletariata srečno do politične revolucije. Vedeli so, da mora proletariata zadobiti politično moč, ker mora, kakor uči Marx, po zakonih historičnega naturalizma, nujno priti enkrat čas, ko bo kapitalizem doživel katastrofo, ko bo vsled skrajne napetosti med kapitalizmom in proletariatom izbruhnila gospodarska revolucija in strla kapitalistični način proizvodnje, ko bodo morali zatiranci razlastiti zatiralce. Kako pa se bo ta razlastitev izvršila, na kakšni podlagi in po kakih načrtih bodo sezidali novo socialistično državo, o tem niso mnogo razmišljali, še manj govorili, kakor sploh socialisti ne radi govorijo o tem, ker jim Marx sam ne pove nič gotovega, ampak nariše samo neke temne meglene načrte bodoče države. Tako se je zgodilo, da je bila socialistična vlada ob izbruhu gospodarske revolucije brez vsake iniciative, brez vsakega načrta, popolnoma brez glave. Nikogar ni bilo, ki bi vodil ljudstvo in mu svetoval, mase same so vzele v roke razlastitev kapitalistov — socializacijo. Šele ko so se pokazale strašne posledice in je vlada videla, da mora priti do popolnega gospodarskega poloma, če gre tako naprej, je imenovala posebno komisijo, ki naj študira načrte.

Komisija je stala na stališču, da je socializacija nujna, zato naj se socializira vse, kar je mogoče, vsa podjetja, ki so »zrela« za to. To je seveda kaj obsežen pojem. Katera podjetja pa so »zrela« in kdaj? Mnenja o tem so lahko silno različna. Kdo naj odloči to? Kakor so za konec sveta prerokovana gotova znamenja, ki se bodo prikazala, predno nastopi poslednja sodba, tako tudi Marx za konec kapitalizma napoveduje gotove prikazni v gospodarskem življenju: velikanska nadprodukcija, pomanjkanje večjih trgov, ki bi požirali produkte, neprestane velike krize, vedno večja armada brezposelnih, vedno večja beda in pomanjkanje delavstva itd. Toda teh znakov takrat ni bilo videti. Nemčija je bila na leh, podjetja so komaj živovarila, ker nihče ni hotel delati. S kakšnih vidikov naj se torej določi, katera podjetja so »zrela«, katera naj z razlastitvijo ali na kak drug način preidejo v družabno last? — Toda komisija si ni mnogo belila glave s tem vprašanjem. Ker ljudstvo zahteva socializacijo, naj se socializira povsod, kjer se more to zgoditi brez občutne škode, so kratkomočno odločili.

Na ta način so bila naenkrat vsa podjetja v nevarnosti, da jih vlada danes ali jutri razlasti. Še tisto malo podjetnosti, kar je še ostalo ob strogi kontroli delavskih svetov in ob vednih štrajkih je moralo izginiti vsled te negotovosti, ker ni bil noben podjetnik danes gotov, da ne bo dobil že jutri »zrelostnega izpričevalca«.

Pa tudi sicer je v tej komisiji vladala velika konfuznost. Prof. Ballor, član komisije je stavil sledeči gorastni predlog: Upelje naj se 5 letna splošna delavna dolžnost, nato pa naj slede stalne počitnice, ker teh pet let zadostuje popolnoma za produkcijo vseh življenjskih potrebščin.

Komisija je prišla kmalu v nasprotje z drž. gospodarskim ministrom in se je po 4 mesečnem študiranju slavno razšla.

Vlada je morala socializacijo sama energično vzeti v roke in dne 13. marca sta bila v narodni skupščini sprejeta zakona o socializaciji in premogokopih. Oba zakona sta precej daleč od radikalnega

stališča, da je socializacija podzavljenje v smislu razlastitve proizvodnih sredstev. Socializiranje se omejuje na gotova, posebno pripravna slučaja. Drž. gospodarsko ministarstvo v svoji spomenici o narodnem gospodarstvu odkrito izpove, da je istovetenje socializacije z razlastitvijo naravnost bedarija in da vlada v tem oziru nikakor ne sme in ne more slediti brezumni radikalni agitaciji.

Iz tozadevne debate v parlamentu, posnemamo velezanimive stvari. Eden najsposobnejših socialističnih mož, bivši drž. gospodarski minister dr. Avgust Müller je rekel: »Odločilni moment v socializaciji je zvišanje produkcije. Socializacija, ki bi dosegla kaj drugega, znači pogin nemškega naroda. Pri ustanavljanju drž. obratov je treba največje previdnosti. Podjetnik v nemoremo izločiti, ker njih sposobnosti in izkušnosti ne moremo pogrešati.« — Vsekakor dragoceno priznanje tudi za upravičenost in potrebo privatne lastnine pri produkcijskih sredstvih. Če bi se po komunističnem smislu splošno razlastila vsa proizvodna sredstva, se mi zdi, da bi se godilo gospodarskemu življenju težko kakor tistemu kmetu, ki ga je Pavliha zdravil na žleodcu. Izrezal je kmetu žleodec, ga izpral in obesil na plot, da se posuši. Prišla je mačka in ga ukradla. Pavliha si je znal pomagati in je vžil kmetu kozji žleodec, namesto pravega. Ubogi kmet je začel novo življenje in jedel samo zelenjad in kmalu umrl. — Müllerjev naslednik, državno-gospodarski minister Wisel, je dne 9. marca 1919 moral priznati v zbornici: »Država po navadi ni primeren nositelj gospodarstva. Država naj samo nadzoruje, posreduje in modro in pravično izravna interesna nasprotstva.«

Izjavi obeh ministrstev sta značilni, ker kažeta spoznavanje, da je radikalna socializacija nemogoča, da je treba iti počasi in previdno na delo ter upoštevati dejanske razmere in splošno dobrobit ljudstva. Naj omenim še, da je tudi znani Scheidemann prišel na strankinem zborovanju v Weimaru: »Socializem ni sam sebi namen, ampak mora biti samo sredstvo do cilja: pomagati trpečemu človeštvu. V tem oziru moramo poučiti mase. To pa ne pomeni nič več in nič manj, kakor da mora biti tudi socialni demokrati dobrobit ljudstva prva in glavna zahteva, ne pa stranka sama in njene dogme o socialistični družbi. Ker »kmetu in delavcu je pač vseeno, če se kuri z državnim ali privatnim premoženjem; glavno je, da premož služi interesom delavskih slojev, ne pa samo za kurjavo in luksuričnih hotelih in vilah vojnih dobičkarjev.«

Tako je socialna revolucija rodila bridko razočaranje in spoznanje. Spoznanje pa je prvi korak na boljšo pot. In zgodilo se bo morda, kar prerokuje eden najmodernejših sociologov, da bo socializem zanesel v človeško družbo to, kar najmanj hoče, namreč — krščanstvo.

Politična razcepljenost na Češkem.

V zadnjih mesecih se je začel razkroj velikih političnih strank. Vzrok leži predvsem v duševni revoluciji ljudskih množic in v dejstvu, da stranke, ki so prišle na krnilo, ne morejo izpolniti danih obljub. Dosedaj najmočnejša češka stranka, agrarna, je doživela pri zadnjih volitvah občuten poraz. Že med vojno se je opazalo, da naraščajo nasprotstva med dvema plastema, ki sta jo sestavljali. Na eni strani so bili veleleagrari, veleposesniki in inteligenca (predvsem kmetijski strokovnjaki), na drugi strani pa množice malih kmečkih posestnikov in »chalupnikov«. Po prevratu so na-

raziti. Lice manjših mest je lažje značilnejše in harmoničnejše kot pa zunanost milijonskih središč. Več lepote ima in več duševne

Stara Ljubljana, »polna dokumentov pristno slovenske umetnosti«, »umeinost, polna plemenite sorazmernosti«, »umetnost, ki je nastala takrat, ko se je izvajala nezavestno iz edine ljubezni, okrasiti nekaj svojega in ljubeča«, je mnogo trpela ob potresu in pozneje. V sedanjih časih strahotno pijanih zmed, deliriranih zablod, ko izginja duševno in umstveno ravnotežje, Ljubljana, »stara« intimna Ljubljana in »nova«, razpada. Nje fasade, oškropljene s cestnim blatom, žalostno poginjajo, nihče jih ne popravlja, ker jih ne more — lastniki te Ljubljane niso bili bogataši, premnogi so dobivali le starostno rento iz hiš, sedaj pa so jih razmere uničile. Ob dežju lije deževnica iz razbitih strešnih zlebov na hodnike, na cestah se odpirajo jame, vsak dan globokejše — ne spozna jih več, kdor jih je videl pred leti — hodniki postajajo v temi nevarni za pešce. Že vse bolj samo spomin je ostal na nekdanjo Ljubljano, intimno, nežno in prijazno. In če je tudi volja izginila, da se rešimo barbarstva — ?

rodni socialci začeli organizirati kmečki proletarijat in so napravili agrarcem veliko škodo. Obenem so se vedno glasneje pojavljale iz vrst lastnih pristašev pritožbe, da agrarna stranka, ki sedi s socialisti v vladi, noče radikalne agrarne reforme, da dela veleposesniško politiko, da je strogo centralistična itd. Na dveh mestih je opozicija udarila na dan, se odcepila od stranke in ustanovila lastno kmečko stranko z lastnim glasilom.

Na drugi strani se ruši lani še mogočni socialistični blok, ki so ga sestavljale vse tri socialistične stranke: socialno-demokratska (Šmeral-Stivin), nar. socialna (Klofač) in centralistična skupina. Kmalu po otvoritvi parlamenta se je pa to edinstvo začelo krhati. Najprej so nastala nasprotja med socialno-demokratsko stranko in narodnimi socialisti, Socialni demokrati, ki so bili med vojno najbolj udani avstrijski politiki in so obojali takozvano pasivistično češko-državno polit. da so v svojem listu »Pravo Lidu« odločno protestirali proti temu, da se češki legionarji bore v Sibiriji proti boljševikom. Narodni socialisti pa so odločni nasprotniki boljševizma in goreči nacionalisti. To je bila prva velika razpoka; prepad se je pa še poglobil radi terorja in bojkota, ki so ga socialni demokrati izvajali nad narodnim socialnim delavstvom.

V tem času pa se je socialna demokratska stranka sama začela cepiti. Radikalno krilo, ki ga vodi urednik »Prava Lidu«, Stivin, je zajadralo v boljševiške vode. Zmernejši elementi okrog posl. Modračka pa zastopajo »češki državni socializem« in so ostro nastopili proti oficelnemu vodstvu. Ker so bili prešibki, so tudi oni šli svojo pot in ustanovili socialistično napredno stranko. Njih središče je Plzenj. — No, Stivin ni še najhujši boljševiški lev. Voditelj prave boljševiške stranke je krojač Muna, ki ima v industrijskih krajih srednje Češke precej pristašev. Bivša centralistična socialistična stranka je tudi krenila v boljševiško smer in ima močne postojanke v moravskih industrijskih krajih.

A tudi nar. socialisti le s težavo drže enotnost v stranki. Že pred vojno se je v njej bil boj med Chochom in Klofačem. Tu sem so segale po najnovejših razkritjih tudi korenine Švihove afere. Šviha, eden vodilnih mož narodno socialne stranke in državni poslanec, je proti sijajnemu plačilu izdal tajne sklepe svoje stranke avstrijski policiji. Iz zapisov policijskega ravnatelja Klime, ki so jih našli v praškem policijskem arhivu je razvidno, da je zahteval Šviha 40 do 60.000 kron za svojo službo, ker jih nujno potrebuje on in Klofač, da kupita svojo tiskarno in strmoglavita Chocha. To se je Klofaču tudi posrečilo, Šviha je pa zginit v prepad. — Po polomu je ta stranka krenila bolj na levo, približala se je socialističnim načelom. Sprejela je pa pod svoje okrilje tudi češke anarhiste, ki jih je vodil dr. Vrbensky, prvi minister za prehrano. S tem je sicer ojačila svoje vrste, predvsem je pridobila dobre teoretike — a s tem je sprejela vase tudi že kal razpada. Stara nacionalistična struja noče nič slišati o socialni demokraciji, opozicija pa še vedno govori o velikem bloku, ki bo vladal češko socialistično republiko.

Narodna demokracija, v katero so se zlele vse mogoče frakcije in stranci, je zadobila pri občinskih volitvah težek udarec, od katerega si ne bo več opomogla. Ta še pred dvema leti ponosna stranka Mladočehov, ki jo vodi dr. Kramář, je dobila komaj 10 odstotkov glasov, in to kljub dejstvu, da ima množico inteligence in ogromne finančne vire v rokah. Tudi v Češki nacionalizem ni več vse; posebno tedaj ne, če ga izrablja veliki kapital v kramarske svrhe.

Silno težko stališče ima v državi češkoslovaška ljudska stranka. Ima vse druge stranke, ki tvorijo ogromno večino zbornice, v kulturnih vprašanjih proti sebi. Gotova stvar je, da se bo izvedla ločitev Cerkev od države, da se uvede razporeka in laična šola. Država tudi naravnost podpira vsa stremjenja, ki smerajo za tem, da se češki katoličani odcepijo od Rima in da ustanovijo češko narodno cerkev. Tako je n. pr. naučno ministrstvo dalo na lastno inicijativo praškim katehetom enodnevni dopust, da bi se mogli udeležiti shoda reformistične duhovščine. — Kljub vsem nasprotstvom pa ljudska stranka krepko prodira. Prelomila je s staro politiko, ki se je žalilob dala vplivati od konservativnih krogov in je postavila svojo organizacijo na nove temelje. Organizira v »Lidovih jednotah« predvsem kmečki stan, poleg tega je delavska organizacija precej razvita, organizirajo se tudi uradniki, obrtniki, invalidi itd. Središče je Brno; v Češki je le malo izgledov na uspeh. Upanje krščanskega gibanja je pa mladinska kulturna organizacija, predvsem Orel, ki se krasno razvija in je našel ugodna tla na Moravi in posebno na Slovaškem.

A ravno Slovaško, kjer bo trdnjava narodne in krščanske misli, tvori danes žalosten oddelek češke politike. Češki svobodomisli — to so vse stranke razen ljudske — so uvedli na Slovaškem vojaško diktaturo. Očitajo ljudski stranki veleizdajo, ker zahteva za Slovaško samo-

upravo. Andreja Hlinko, ki je takrat, ko so vsi češki svobodomisli levi molčali, imel pogum, kljubovati Tiszi in njegovim velikim županom in brez strahu zastopati svoj narod — tega moža je dala češka vlada zapreti, češ da je veleizdajalec. Takrat je na slovaških srednjih šolah v znak protesta izbruhnil štrajk. Kako ravna vlada s slovaško ljudsko stranko, dobro pojasnjuje okrožnica strankinega tajništva, s katero vabi k ustanovitvi krajevnih organizacij. »Vsak zaupnik naj pripelje s seboj 2 do 3 moše, ki so pristaši naše misli. Ker je sklenjen sporazum med slovaško ljudsko stranko in vlado, se nam ne bo delalo zaprek na shodih in v organizaciji. Noben naš pristaš ne bo raditega zasledovan, zato smete brez strahu priti na sestanek, da podaste poročilo, kakor stoj v vaši fari naša stranka.« To govori dovolj o »svobodi« osvobojenih. — Tudi na Slovaškem je mladinska organizacija močna in danes že velja klici: »Co Slovák, to Orel!«

Smemo pričakovati, da se bo politična grupacija češkega naroda pri volitvah, ki bodo prihodnji mesec, znatno izpremenila in sicer na bolje. Požrtvovalno in velikopotezno delo bratskega krščanskega gibanja nam jamči za to. Četudi je trenutni položaj žalosten in je velik del češkega ljudstva v vprašanjih svetovnega naziranja desorijentiran, — vendar trdno verujemo, da bo smotreno delo krščanskih vrst privedlo krščanska načela prej ali slej do zmage.

Vojni dokumenti.

»Daily Telegraph« prinaša podatke, ki dopolnjujejo Sikstova pisma, ki smo jih pred par dnevi priobčili. Tekom pogovorov s princem Sikstom je dal dne 7. marca 1917 Poincaré princu Sikstu sledeča navodila:

»Smer, ki jo morate zasledovati, je: Dobiti morate od Avstrije privolenje za štiri bistvene točke in morate iste javiti v najstrožji tajnosti Angliji in Rusiji in vprašati, ali bi bilo mogoče doseči sporazum, da se sklene tajno premirje. Rusija se vojskuje le, da dobi Carigrad. Anglija noče od Avstrije ničesar in isto velja o Franciji. V interesu Francije je, da ne samo ohrani Avstrijo, ampak jo še na stroške Nemčije poveča. (Slezija ali Bavarska.) Mi, torej Francija, ne bomo nikdar sklenili miru z Nemčijo.«

Poincaré je predložil štiri točke, ki naj bi nudile temelj za nadaljna pogajanja. Te štiri točke se nahajajo v pismu, ki ga je princ Sikst pisal 16. marca cesarju Karlu:

1. Avstrija priznava pravico Francije do Alzacije-Lorene, kakor jo je ta imela l. 1870.

2. Belgija mora dobiti popolno suvereniteto pod sedanjo dinastijo. Vrniti se ji morajo vse afriške kolonije, ne da bi bil s tem dan prejudic za vojno odškodnino, ki jo mora dobiti za izgube, ki jih je pretrpela.

3. Avstro-Ogrska izjavi, da je pripravljena, upostaviti suverenost Srbije pod sedanjo dinastijo. Da dokaže svojo dobro voljo in da Srbiji naraven dostop do Adrije, je Avstrija pripravljena, prepustiti albanske pokrajine, ki jih ima sedaj zasedene. Dalje je pripravljena, iskati prijateljskih zvez s Srbijo na ta način, da dovoli Srbiji velike gospodarske koncesije.

4. Avstrija izjavi, da je pripravljena začeti pogajanja z Rusijo in sicer na temelju izjave, da Avstrija ni interesirana na Carigradu, za kar dobi nazaj ono avstrijsko ozemlje, ki ga je zasedla Rusija.

Država SHS.

Nemški teror na Koroškem.

LDU Ljubljana, 10. jan. Blaž Olip p. d. Polanc kmet v Voglah, občina Medgorje je bil dne 18. novembra v Celovcu. Da bi se mogel nemoteno vrniti iz Celovca, je šel k okrajnemu glavarstvu celovškemu, da dobi legitimacijo. Tamkaj uradujoči uradnik N. Unterlugauer ga je na prošnjo za legitimacijo nadržal in ozmerjal, češ da je slovenski župan in da mora priseči (dvigniti tri prste desne roke), da bo pri plebiscitu glasoval za Nemško Avstrijo. Sicer mu ne da legitimacije. Ko se je vrnil Blaž Olip iz Celovca, je dal to izjavo na zapisnik, po-trdile so jo v polnem obsegu tudi priče, ki so bile pri glavarstvu v Celovcu pri tem prizoru navzoče.

Italijani zapuščajo Dalmacijo.

LDU Split, 9. januarja. (DKU) Dne 5. t. m. se je v Šibeniku vkrcalo za v Italijo precej italijanskega vojaštva s konji in povozom vred. Ponoči od 4. na 5. t. m. je bilo v Šibeniku živo vrvenje vojaštva. Čete so prihajale zlasti iz okolice Knina. Vso noč so oklopni avtomobili drveli po ulicah. V sredo je italijanska posadka zapustila Vodicce, kjer so ostali samo karabinjerji. S seboj v Šibenik so prinesli ves svoj telefonski material, postelje, kuhinjsko orodje itd. Govorilo se, da bo te dni odpredeljeno v Italijo mnogo moštva in vojnega materiala.

LDU Split, 9. jan. (DunKU) Predvčerajšnjim se je odpeljalo na parobrodu

daj in bi bila slednja pogreznjena morda do sedanjega državnega kolodvora, ki bi odpadel. Predlog pododseka priznava, da je Jandov projekt, ki ima kolodvor najbližje in na najprirodnejšem kraju, estetično najpopolnejši. Ne samo to, Jandov projekt je tudi edini, ki se da spraviti v sklad z mestnim licem, kolodvor ima organizirano in naravno zvezo (po podaljšani Miklošičevi cesti) s središčem mesta. Kakor pravi poročilo pododseka, naj bi se napravil ovinek pri kolinski tovarni iz železniško tehničnih razlogov, za tovarne vlake pa zveza Vižmarje—transportni kolodvor in Vič—Gruberjev kanal, kakor pri projektu na Martinovi cesti. Kakih dveh-tih 30 osebnih vlakov, ki bi edini vozili na osebni kolodvor — tovarni kolodvor bi bil po Jandovem projektu na Martinovi cesti — bi tudi glede dima ne prišlo preveč v poštev, čeprav se železnica takoj še ne elektrizira, kar se pa ulegne v doglednem času zgoditi. Osebni kolodvor na Martinovi cesti pa bi bil nekaj podobnega kot južni kolodvor v Zagrebu — onkraj sveta, ko je središče mesta in so vsa javna poslopja na drugi strani.

Mestno lice in slika je ono, kar daje mestu karakter, individualnost in prijetnost, je zaklad, ki se v številkah ne da iz-

»Fram« iz Sibenika v Italijo zopet 180 mož italijanskega vojskovanja s pripadajočim povozom.

Dr. Kramer in Kristan ostaneta.

LDU Belgrad, 9. januarja. Današnja »Tribuna« prinaša vest, da je radi valutnega vprašanja prišlo do ministrske krize in da sta ministra dr. Kramer in Kristan podala ostavko, ker vsi Slovenci stoje na stališču, da je treba izmenjati krono z dinarjem al pari, in odklanjajo projekt dr. Veljkovića. Napram tej vesti se ugotavlja, da je neresnično, da bi slovenska ministra podala ostavko, kajti ministrski svet o valutni reformi še ni sklenil ničesar končnega. Seja ministrskega sveta, pri kateri se bo sklepalo v nadaljnjih korakih glede valutnega vprašanja, se bo vršila bržkone šele prihodnji torek dopoldne.

Regent na Francoskem.

LDU Belgrad, 10. januarja. Regent Aleksander se je sinoči povrnil v Pariz. Na kolodvoru sta ga sprejela minister dr. Trumbić in poslanik Vesnić. Prestolonaslednik odpotuje iz Pariza v soboto, dne 10. t. m.

Ministri na potovanju.

LDU Belgrad, 10. januarja. Včeraj sta se ministrski predsednik Davidović in finančni minister Veljković povrnila iz Šabca v Belgrad.

Vesnić se vrne v Belgrad.

LDU Belgrad, 10. januarja. Iz Toulona poročajo, da bo jugoslovanski poslanik v Parizu Vesnić zastupil Francijo in se povrnil v Belgrad.

Občinski uradniki.

LDU Belgrad, 10. januarja. Poseben odbor je dokončal ureditev vprašanja občinskih uradnikov.

Nova telefonska zveza z Belgradom.

LDU Belgrad, 10. januarja. Vsled naraščanja telefonskega prometa na progi Belgrad—Zagreb je ministrstvo za pošto in brzojav sklenilo, poleg obstoječe proge Belgrad—Zagreb ustanoviti še drugo telefonsko progo. Kakor doznava Presbiro, se bodo dela za izgotovitev te proge začela še ta mesec.

Razna poročila.

Vrhovni svet.

LDU Pariz, 9. januarja. (DKU) Clemenceau je sprejel danes dopoldne Lloyd Georgea ter se posvetoval z njim celo uro. Nato se je vrhovni svet sestel k seji, kateri je predsedoval Clemenceau, ter je sklenil, da mora stroške za vrhovno nadzorstveno komisijo, poslujočo v Porenju, nositi Nemčija, pravtako kakor stroške za okupacijske čete zaveznikov. Po tej seji se je v tajnem posvetovanju obravnavalo reško vprašanje.

Dr. Renner v Pragi.

LDU Praga, 10. jan. (DunKU) Davi ob 7.45 je dospel semkaj državni kancelar dr. Renner s spremstvom.

Švica priznala Avstrijo.

LDU Bern, 10. januarja. (DunKU) Švicarska brzojavna agencija poroča: Zvezni svet je sklenil oficijelno priznati republiko Avstrijo.

Pomanjkanje premoaga na železnicah.

LDU Dunaj, 9. jan. (DunKU) Dovož premoaga je trajno tako pičel, da se mora na nekaterih progah državne železnice zopet omejiti promet osebnih vlakov. Vendar pa uprava državnih železnic ne namerava zopet ukiniti železniškega prometa in bo gledala, da bo vzdrževala promet v dosedanjem obsegu, dokler bo šlo. Občinstvo pa ne sme računati z zagotovljenim železniškim prometom. Predvidevno je, da se bodo včasih brzovlaki ali osebni vlaki, ki vozijo v oddaljene kraje, odpovedali nekaj ur pred odhodom. Za sedaj je gotovo, da v ponedeljek, dne 12. t. m. dopoldne ne bo vozil brzovlak Dunaj F. J. kol. — Praga — Berlin in v ponedeljek zvečer brzovlak Dunaj zap. kol. — Innsbruck — Feldkirch. Ravno tako izpadeta tudi njuna protivlaka. Vsled tega razmer naj občinstvo večkrat povpraša na kolodvorih, ali je ustavljen promet ali ne.

Železniški promet na Bavarskem ustavljen.

LDU Berlin, 9. jan. (DunKU) Kakor poroča »Abend« iz Monakovega, je dovažanje premoaga na Bavarskem popolnoma zastalo. Zaradi tega bo počasn od 13. t. m. na vseh bavarskih progah ustavljen ves osebni promet, blagovni promet bo pa omejen na najnujnejšo izmero.

Proces proti bivšemu ogrskemu ministru.

LDU Monakovo, 9. jan. (DunKU) Danes dopoldne se je začel proces zoper vojnega ministra republike svetov, natakara Viljema Reichharta, ki je obdolžen veleizdaje. Reichharta, ki je bil član komunistične stranke, so prijeli v Berlinu.

Zborovanje ameriških strank.

LDU Amsterdam, 9. januarja. (DunKU) Kakor poroča »New York Star«, se bo vršil narodni konvent ameriške demokratične stranke dne 28. junija t. l. v San Francisku, narodni konvent republikanske stranke pa dne 9. junija v Chicagu.

Briand proti Wilsonu.

LDU Washington, 8. jan. (DunKU) Reuterjev urad poroča: Pri banketu, ki ga je priredil odbor ameriške demokratične stranke, je Briand v nagovoru nastopil proti predsedniku Wilsonu zaradi tega, ker je ta postavil vprašanje zveze narodov za parolo pri prihodnjih volitvah. Izjavil je nadalje, da mora demokratična stranka sprejeti kompromis, ki je potreben, da se zagotovi ratifikacija mirovne pogodbe.

Japonsko-angleška zveza.

LDU Pariz, 10. januarja. (DKU) Dopisnik lista »Times« poroča iz Tokia: Kakor grof Okuma, se je sedaj tudi Kato izjavil za nadaljnji obstoj japonsko-angleške zveze, katere veljavnost bi imela poteci letos.

Živil za Nemčijo nočejo nakladati.

LDU London, 9. jan. (DunKU) Reuterjev urad poroča: Pristaniški delavci v Cardiffu niso hoteli nakladati blaga na prvo nemško ladjo, ki je z nemškim moštvo priplula v Cardiff, da naloži meso in konzerve za Nemčijo.

Izročitev nemškega cesarja.

LDU Amsterdam, 9. jan. (DunKU) Kakor javlja »Etoile Belge«, je Sir Gordon Howat, ki se nahaja v Parizu, dobil nalog, naj sestavi besedilo formalne prošnje za izročitev bivšega nemškega cesarja, ki se bo predložila nizozemski vladi.

Nemški kapital v Švici.

LDU Berlin, 9. januarja. (DunKU) V govoru, ki ga je imel v Friedrichshafenu, je nemški državni finančni minister Erzberger izjavil z ozirom na nemški kapital, ki se je izselil v Švico, da pričakuje, da se bo v bodočnosti sklenil s Švico dogovor glede medsebojnega pravnega varstva v spornih vprašanjih. Ako ne bi pomagalo drugo sredstvo, bi se kapital, ki je ubežal v tujino, prepustil ententi kot plačilno sredstvo.

Čehi za dunajske otroke.

LDU Dunaj, 9. jan. (DunKU) Čehoslovaško poslaništvo naznanja, da je čehoslovaška dovolila 500 dunajskim otrokom, ki se pošljejo na Norveško, prosto vožnjo po čehoslovaških železnicah.

Napredovanje boljševikov.

LDU Moskva, 10. jan. (DKU Brežično.) Frontno poročilo z dne 9. t. m.: Rdeče čete napredujejo na vseh frontah. Število ujetnikov in množina vojnega plena, katerega se je polastila rdeča armada pri Krasnojarsku, je nepregledna. Do sedaj so našli 60.000 ujetnikov.

Povodenj v Italiji.

LDU Rim, 10. januarja. (DKU) Vsled povodnji, ki je nastopila v področju reke Arno v Toskani, so predmestja Pize popolnoma poplavljeni. Vsled izredno deževja vode so reševalna dela zelo otežena.

Stavke.

LDU Washington, 10. jan. (DKU — Brežično.) Stavka jeklarskih delavcev v Pittsburgu, ki se je začela dne 22. decembra, se je včeraj končala s poravnavo.

LDU Amsterdam, 10. januarja. (DKU) Kakor poroča »Times« iz Bombaya, je tamkaj izbruhnila nova stavka, katere se udeležuje 45.000 delavcev iz 16 tovarn.

LDU Berlin, 10. januarja. (DKU) Stavka železničarjev v porenjskem industrijskem ozemlju se je razširila še na dve postaji. Na Saksonskem in na Bavarskem so železničarji stavili nove mezdne zahteve.

Mezdno gibanje železničarjev v Trstu.

LDU Milan, 9. jan. (DunKU) Kakor poroča »Secolo«, so železničarji v Trstu začeli mezdno gibanje.

Politične novice.

— Člani Jugoslovanskega kluba, stanujoči v Ljubljani, so imeli preteklo nedeljo, dne 4. t. m., sejo, v kateri se je sklenilo: Izvrševalnemu odboru opozicijskega bloka v Narodnem predstavništvu se predlaga v posvetovanje in sklepanje: 1. Regent se primeram potom povabi, da se vrne v čast, ko ljudstvu neodgovorna vlada uveljavlja v najhujših državljanskih zadevah brezobziren absolutističen režim, takoj v domovino, da štiti ustavo, sklenjeni dogovor in demokratiški razvoj državnega življenja; 2. kakor hitro doseže število poslancev v opozicijskem bloku nadpolovično večino (kvorum), naj opozicijski blok formira novo vlado ter jo predloži regentu v potrjenje; 3. stranke opozicijskega bloka se naj udeležijo posvetovanja o volilnem redu za ustavotvorno skupščino samo v odseku, izvolje-

nem že od začasnega Narodnega predstavništva za posvetovanje volilnega reda za ustavotvorno skupščino, in to pod pogojem, da se v odboru sklenjeni zakonski načrt predloži takoj začasnemu Narodnemu predstavništvu v potrjenje. — Nadalje se je sklenilo, da bodo člani J. K. v Belgradu posredovali zaradi vseučilišča, ujetnikov, prehrane, sladkorja, soli in petroleja, obleke in obutve itd.

— **Vladni dementi.** Ljubljanski dopisni urad poroča: »Slovenec« piše, da je finančno ministrstvo že začelo izvajati sklep, da se izmenja po en dinar za štiri krome. Ta vest je brez podlage. Dejstvo je samo, da se je še pred Božičem v ministrskem svetu sklepalo o valutni reformi, da pa je bilo končno sklepanje preloženo na čas po novem letu, in sicer na prošnjo ministra za trgovino in industrijo dr. Kramerja. Finančni minister je pri raznih tiskarnah uvedel poizvedbe in druge pripravljane korake, ki pa imajo le namen, ugotoviti proračun za provedbo izmenjave in zagotoviti, da bi se v primeru, ako bi ministrski svet sprejel predlog finančnega ministra, izvedba nemudoma mogla izvršiti. — K temu uradnemu dementiju LDU navajamo poročilo LDU z dne 7. januarja iz Belgrada, ki glave: Po pravoslavnih božičnih praznikih se bo začelo opremljanje novih dinarskih bankovcev z označbo v kronski veljavi. Za to natiskavanje so naročili posebni stroji in kliseji, da bo tako natiskavanje čimprej končano. Iz dejstva, da so naročili novi kliseji izhajajo, da na mero-dajnih mestih že vedo relacijo med dinarjem in krono. Verjetno je, da bo relacija 4 : 1. — Nerazumljivo nam je, da LDU, oziroma predsednik Deželne vlade ni dementiral tudi poročila LDU. Da je bila naša tozadevna vest, ki prihaja iz zanesljivega vira, točna, dokazuje tudi poročilo iz Belgrada v »Jugoslaviji« istega dne: »Finančni minister je določil uradni kurz dinarja s 4 kronami. — Po najnovejših vesteh je finančni minister že tudi odredil naj se začne takoj s pretiskavanjem »dinarskih novčanic«. — Ako smo s svojim poročilom morda tudi nekoliko pripomogli, da se je že naročeno tiskanje novih bankovcev v Zagrebu ustavilo in se je tudi minister Pribežević spreobnil k relaciji 1 : 1, smo kljub vladnim dementijem zadovoljni.

— **Dr. Žerjav in socialisti.** Inženir Gustinčič je bil te dni aretiran, tik pred pogajanjem obeh kril socialistične stranke. Kakor je znano, pripada Gustinčič radikalni, boljševiški struji in je bil že prej enkrat aretiran, preden so stopili socialistični ministri v sedanji kabinet, nato pa izpuščen. Predsednik deželne vlade g. dr. Žerjav ga je v policijskem zaporu obiskal in je dalje časa z njim konferiral. Stavil mu je konkretne predloge glede popolne ločitve obeh socialističnih kril. Vsled tega ni mogoče presoditi, ali je bil Gustinčič aretiran zaradi boljševiške propagande ali pa je obdolžen kakega drugega političnega delikta. G. predsednik deželne vlade bi mogel to politično zagotetko pojasniti, ako te svoje taktične poteze ne bo dementiral. Objavljamo to zadevo kot vestni kronisti.

— **»Slovenski Narod« in socialisti.** »Slov. Narod« je zapisal »Napreju« tole v album: Gotovi gospodje iz socialnodemokratskega tabora se delajo sedaj velike junake in odpirajo na široko usta. Toda še le sedaj, ko je pokopana Avstrija. Poprej so lepo molčali in se niso upali niti kihnniti boječ, da bi jim tega ne zameril kak avstrijski mogotec. Tudi oduševljeni Jugoslovenci so sedaj. Preje pa si niso niti upali rabiti jugoslovanskega imena in so povsodi in vselej samo naglašali svojo intimno zvezo s svojimi nemškimi sodrugli. Ali nam gospodje sodrugli morejo navesti samo enega svojih somišljenikov, ako izznamemo edino Cankarja, ki bi bil v težkih časih vojne trpel radi svojega političnega prepričanja? Niti enega ne morejo navesti. In ti ljudje, ki se širokoustijo, kakor da bi bili od nekdaj najsrdečiji odporniki avstrijske misli in avstrijskega patriotizma, se drznejo sedaj očitati drugim, da so bili sluge avstrijskih mogotčnikov in oznanjevalci avstrijske državne ideje! Vsa slovenska narodna javnost jih pozna, zato naj le lepo molče, in naj ne mečejo kamenje na druge, ki so pred Bogom in ljudmi veliko manjši grešniki, kakor oni sami.

Odprto pismo

gospodu predsedniku deželne vlade za Slovenijo.

Nevzdržni položaj slovenskih visokošolcev v Pragi mi narekuje, da se obračam na Vas, gospod predsednik, s sledečim odprtim pismom v informacijo:

Slovenski akademik živi v Pragi življenje, ki je sramota za njegovo domovino.

nadloga za druge jugoslovanske tovariše in ubijanje časti, ponosa in zdravja za njega samega. Govorim tu o onih, ki so navezani edino le na vladine podpore, ki nimajo domov in katerih je danes, ko je vojna globoko preobrazila naše razredne razmere, mnogo več, ko pred petimi leti in veliko več, ko si to predstavljajo merodajni faktori v domovini.

Z največ 333. — jugoslov. kron, to je 166. — čehoslov. kron mesečno, katere je v najboljšem slučaju takemu visokošolcu priznala pokrajinska vlada, oziroma njeni strokovni fond, naj plačuje omenjeni stannarino z običajno oskrbo (postrežba, perilo, razsvetljava) 150 do 180 čehoslov. kron, kurjavo 80 do 100 čehoslov. kron, hrano v menzi 150 čehoslov. kron, naj si kupuje neobhodno potrebne priboljške k nezadostni menzi hrani, naj plača šolske pristojbine in takse, si nabavi obleko, zadosti svojim kulturnim potrebam in se živi za dobo počitnic. Jasno je, da je 333 jugoslovanskih kron globoko pod eksistenčnim minimumom v Pragi živečega akademika.

V ilustracijo enakopravnosti in v umevanje niže stavljenega vprašanja naj navedem, da je omenjenim akademikom dana bolj in bolj manj prijetna prilika biti tovarišem in nastopati v češki javnosti kraj belgrajskega študenta, ki ga podpira centralna vlada s 350 franki, to je 1450 čehoslov. kron, oziroma 2900 jugoslovanskih K mesečno. Vprašam sedaj: Kako je možno slovenskemu akademiku živeti svojim študijem, ohraniti neomadeževano svojo akademsko čast, kako naj izpolnjuje one težke dolžnosti v inozemstvu, ki so v zvezi z ugledom njegove države in kako svoj pojmuje tolikrat ponavljano zapoved svojega troedinega naroda — bičanje separatizma?

Umevne so umazane posledice navedenih razmer. Akademik živi v večni negotovosti, nadleguje svoje imovitejše tovariše, zato mu gine ponos in veselje do dela na škodo pozitivnih strani njegovega značaja. —

V domovini se trudite zatreti korupcijo. Ali pa se zavedate, da grozi ta zastrupiti akademski naraščaj, iz katerega naj vzniknejo voditelji naroda in prvomestni delavci vseh panog? Pod opisanimi razmerami je oni akademik, kateremu je dražja njegova čast, nego napredovanje v študijah, primoran vrniti se v domovino. Skušnja pa uči, da bodo med onimi, ki se bodo vračali — najboljši.

Gospod predsednik! Čutil sem se poklicanega, da Vam v imenu prizadetih opišem naše bedne razmere. Prosim Vas, da z mesta predsednika pokrajinske vlade skušate vplivati opisanim slov. akademikom v izboljšanje.

Blagovolite sprejeti izraze globokega spoštovanja v imenu prizadetih

Srečko Petrovič, stud. ing.

Praga, Češka tehnika.

V Pragi, dne 31. decembra 1919.

Dnevne novice.

— **Občni zbor S. K. S. Z.** se vrši v četrtek, dne 5. februarja 1920 v Ljubljani v veliki dvorani hotela Union z običajnim sporedom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Poročilo ostalih odbornikov. 3. Poročilo načelnikov posameznih odsekov in podzvez. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. Nujno prosimo vse naše podzveze, nadalje vse pri naši S. K. S. Z. včlanjene organizacije in sploh vse prijatelje in podpornike našega prosvetnega gibanja, da takoj začno z agitacijo za številno udeležbo, da bo naš občni zbor veličastna manifestacija krščansko-socialnega prosvetnega dela med Slovenci. — Odbor.

— **Seja katol. tisk. društva** bo v ponedeljek, dne 12. januarja ob 4. uri popoldne.

— **Poročila** sta se v Škofji Loki dne 7. jan. gosp. Matej Zihlerl, tajnik izobraževalnega društva z gospodično A. Sušnik. Poročal je nevestin brat č. g. kaplan Janko Sušnik. Vrlima novoporočencema želimo obilo sreče in božjega blagoslova!

— **Umrl** je dne 9. januarja v tuk. deželni bolnišnici g. Arh Jožef, posestnik na Spod. Otoku in oskrbnik grajščine Podvin. Bil je star 61 let. Pokojnikovo truplo bodo prepeljali dne 11. jan. v Mošnje. Pogreb se bo vršil isti dan ob 3. uri popoldne. Naj v miru počiva!

— **Umrl** je v Maria Sorg na Solno-graškem o. Viljem Weth D. J., profesor na celovski bogoslovni. Rodom Tirolec je bil napram Jugoslovonom pravičen.

— **Imenovanja.** Agrarni stavbni svetnik Ivan Presel je imenovan za agrarnega višjega stavbnega svetnika v VI. činovnem razredu pri poverjeništvu za kmetijstvo. — Jakob Skubic v Ljubljani in Simon Meršol v Novem mestu sta imenovana za višja komisarja finančne straže I. razreda. — Gozdarski nadkomisar inž. Vladimir Šuklje pri poverjeništvu za gozdarskega svetnika.

— **Za begunce.** Mnogi begunci bi se radi povrnil v domovino in bi bili že

zdavna na svojem domu, če bi bili imeli v rokah listine, ki jih oblasti zahtevajo od njih, da nemoteno odpeljejo svoje stvari in potujejo v zasedeno ozemlje. Kdor želi povrniti se v domovino, naj se zgasi pri županstvu v čigar okolišju sedaj biva. Županstvo naj mu izda potrdilo, da je pripeljal pohištvo in živino v begunstvo, da je živež pridelal na zemlji, ki jo je imel v najemu ali zaslužil z delom. V potrdilu mora biti navedeno število družinskih članov, količina in vrsta živil in živine. Županstvo naj pošlje okrajnemu glavarstvu: 1. navedeno potrdilo, 2. imenik družinskih članov, 3. potrdilo glede stanovanja. Italijanski delegat zahteva od beguncev potrdilo, da imajo v domovini pripravljeno stanovanje. To potrdilo izda županstvo v zasedenem ozemlju. Kdor ne bi imel takega potrdila, mora imeti kak drug dokaz, n. pr. pismo, ki ga je prejel od domačih iz zasedenega ozemlja, iz katerega je razvidno, da ima pripravljeno stanovanje v svojem kraju. Okrajno glavarstvo napravi: 1. propustnico za celo družino (slik ni treba), 2. priporočilo za prosto vožnjo, in pošlje oboje, s potrdilom županstva glede živine, živil in stanovanja, »Posredovalnemu uradu za begunce v Ljubljano«, ki preskrbi potrebne izvoznice in vrne vse listine županstvu, da jih vroči zgasilcem, kateri si naročijo železniški voz na bližnji postaji. Vse listine so kolkla proste in jih begunci dobijo brezplačno. »Posredovalni urad za begunce v Ljubljano«, dne 10. januarja 1920.

— **Učiteljem-beguncem na znanje!** Z ozirom na poziv, naj se povrnemo v zasedeno ozemlje in zopet nastopimo tam svoje službe, smo opozorili kompetentna mesta na razna važna vprašanja, ki jih je treba poprej rešiti, predno se prične z izvrševanjem te akcije, kajti v nasprotnem slučaju ter s prenašljenimi in nepremišljenimi koraki bi utegnili ne le nam samim, marveč tudi splošnemu narodnemu blagru bolj škodovati kakor koristiti. Ta vprašanja pa se ne dajo rešiti brez direktnega sporazuma in posvetovanja z nami, zato je klub opozoril vladu in višji šolski svet tudi na te okolnosti. Intervencija se je izvršila potom Zaveze. Toliko za enkrat na znanje vsem prizadetim s priporočilom, naj se, predno store kak odločilen korak, posvetujejo poprej pisмено ali ustmeno z našim odborom. — Klub primorskih učiteljev-beguncev v Ljubljani. Gosposvetska ulica 13/55.

— **Društvo zasebnega uradništva za Slovenijo, krajevna skupina Celje** sklicuje svoj redni letni občni zbor na nedeljo, dne 25. prosinca 1920 ob 10. uri v malo dvorano Narodnega doma v Celju. Dnevni red zboru: 1. Poročilo društva, funkcionarjev. 2. Volitev novega odbora, preglednikov in zastopnikov za osrednji odbor. 3. Stališče zasebnega uradništva napram konzumnim organizacijam (predava g. Jerič). 4. Službena pragmatika (predava gosp. Plahuta). 5. Pokojninsko in bolniško zavarovanje. 6. Slučajnosti. — Zbor je sklepčen, ako je navzoča ena tretjina članov. V slučaju nesklepnosti tega zbora se vrši skupščina s istim dnevnim redom v sredo, dne 28. prosinca 1920 zvečer ob 7. uri v hotelu »Pri kroni« v Celju; ta zbor bo sklepčen ob vsaki udeležbi.

— **Pri kr. pošt. čerkovnem uradu** so strankam na razpolago sprejemne uradne ure pri ravnateljstvu in v prijavnici od pol 9. do pol 15. ure. — Ravnateljstvo čerk. urada.

— **Ponarejeni stokronski bankovci.** Kakor se nam poroča, krožijo po Gorenjskem stokronski bankovci s ponarejenimi kolki. Kolki se spoznajo po slabem risanju notranjega kroga okoli državnega orla, po slabem zobčanju ali sploh pomanjkanju istega. Pečati imajo besedilo raznih uradov, ki je pa več ali manj zamazano in nejasno.

— **Razpis. Zdravstveni odsek za Slovenijo** in Istro razpisuje službo okrožnega zdravnika v Kranjski gori. Interesenti se opozarjajo na ta razpis v Uradnem listu.

— **67 časopisov** je l. 1919 izhajalo v območju deželne sodišča v Ljubljani, 10 jih je prenehalo, 21 novih je pričelo izhajati.

— **Strnišče.** Preteklo je že davno leto dni, kar imamo Jugoslavijo, ali pri pošt-nem uradu v Strnišču se blišči še vedno pisemski nabiralnik črno-rumene barve. A tudi pečat omenjenega urada se še vedno glasi: Kriegsspital Sternthal bei Pettau (vojna bolnica Strnišče pri Ptuj). To je že skrajna malomarnost, da ne rabimo hujšega izraza.

— **Oster mraz** nastopi v kratkem, tako prorokujejo meteorološki izvedenci. Dne 2. januarja se je pojavil nad severno Evropo izredno močan zračni tlak, ki se širi proti jugu.

— **Tistim, ki potujejo iz Trsta.** 10. t. m. je izšla naredba vlade, ki določuje stroge kazni tistim, ki se pripeljejo iz zasedenega ozemlja v Slovenijo, če ni delegat naše dr-

žave v Trstu podpisal potnega lista. Ta naredba se je sprejela z zelo mešanimi čustvi. Na eni strani je potrebna natančna evidenca tistih, ki potujejo iz zasedenega ozemlja v našo državo, glede na preprečitev tihotapstva in veriženja ter vohunstva, na drugi strani se pa s takimi poizstritvami upravičeno razburjajo in se dela krivica našim rojakom, kateri imajo rodbinske in prijateljske stike v naši državi. Vsekakor se nam pa zdi, da kar tiče izdajanja potnih listov v zasedeno ozemlje, se pri naših oblastih prerigorozno postopa in bi kazalo olajšati izdajanje potnih listov, ker si moramo pridobiti ljubezen naših nedrešenih bratov in sestra, katere pa odbijamo s prenatlačnimi potnimi sitnostmi.

— **Zaradi tatvine in goljufije** zasleduje vojaško kolodvorsko poveljstvo v Zidanem mostu Gregorja Vezela, ki je star 28 let in je s Kresnic doma. Vezel se peča s prekupčevanjem prašičev s Hrvaškega v Ljubljano. Srednje postave je, suhega obraza, blede, črnih las in črnih malih brk; na vratu je sled velike rane; govori težko, nervozno. Vezel je poveril 3540 K in ukradel poniklan samokres na 5 strelce ter črni dežni plašč. Vezel naj se izroči vojaškemu kolodvorskemu poveljstvu na Zidanem mostu. Vezel je služil svoj čas kot zavirač na železniški progi Ljubljana—Zidani most.

— **Ker je kradel drva,** je prisodilo ljubljansko deželno sodišče Koprivniku Primožu iz Sel na Koroškem 3 mesece navadne ječe.

— **Če se prodaja garjev konj.** Predsednik kaz. senata ljubljanskega deželnega sodišča pravi: »S Francem Pretnarjem iz Britofa pri Naklem smo se že 3. ali 4. pečali. Dne 10. julija 1919 je prodal v Celovcu garjevega konja. On pravi, da je bil zato kaznovan.« Pretnar predloži nekaj listin. Nadv. Vedernjak: »Toda tu ni zapisano, da smete garjevega konja prodati. Kako ste prišli do njega?« V Kranju sem ga kupil. Pri komišti so mi povedali, da je garjev. V Celovec sem peljal šnops, tam sem konja prodal za 30 kron.« — Prvomestnik nadsvetnik Vedernjak Pretnarju: »Ker ste rekli, da ste bili za konja že kaznovani, smo poslali po spise in se je dognalo, da ste bili v neki drugi zadevi kaznovani.« — Predkaznovan je bil šestkrat. Pretnar: »Špila sem.« — Prvomestnik: »Enkrat ste se »špili« z nožem, enkrat s kolom in zopet z nožem. To so nevarni »špili«! Pretnar: »Saj veste, »mrad čvokl«! Sodišče je prisodilo Pretnarju 50 kron globe ali 5 dni zaporu. Predsednik Pretnarju: »Koliko gorja bi lahko z garijavim konjem v Celovcu napravili. Še ne veste ne!«

— **Tatvine se množe na strašen način.** je rekel dne 10. t. m. prvi državni pravnik ljubljanskega deželnega sodišča g. Bežek in nadaljeval: »Nočem biti vsiljiv, toda umestno bi bilo, da se določajo primerno stroge kazni, da se omeje tatvine, ki groze, da uničijo temelje naši državi. Te besede sem izpregovoril, ko letos prvič nastopim v slučaju tatvine.« Šlo je za Janeza Bestra z Brega, kateri služi že 5 let pri Kranjski industrijski družbi na Savi in je ukradel, kakor pripozna, dve vreči ovsu. Sodišče, senatu je predsedoval nadsvetnik Vedernjak, je obsodilo Bestra v en mesec težke ječe. Predsednik je pristavil: Fant je bil najbrž zapeljan. Kazen smo mu odmerili samo z 1 mesecem, ker upamo, da bo stopal v bodoče po pošten poti.

— **X. emisija delnic Ljubljanske kreditne banke.** Vsled sklepa upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke se povišuje delniška glavnica na 30.000.000 K z izdajo 25.000 novih delnic, od katerih imajo dosedanj delničarji pravico, prevzeti skupnih 20.000 novih delnic na podlagi vsakih 5 starih 2 novi delnici po tečaju 700 K in ostalih 5000 novih delnic se bo delilo cnim delničarjem, ki bi želeli imeti razen optiranih še večje število delnic in novim subskribentom po tečaju 900 kron. Z ozirom na visoki tečaj, ki sedaj notira ta berzi, je emisijski tečaj od 900 K zelo ugoden in ker poteče rok subskripcije dne 31. t. m., se opozarja gg. interese, da svoje prijave pravočasno vpošljejo Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani odnosno njenim podružnicam v Mariboru, Celju, Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Borovljah glasom današnjega inserata.

— **Umrl je** dne 9. t. m. g. Jožef Kolarič, župnik v Šmartnem ob Paki. Naj v miru počiva!

Ljubljanske novice.

lj Konferenca ljubljanske dušnopastirske duhovščine in gg. katehetov b. v Jugoslovanski tiskarni v torek, 13. t. m., ob 16½. Arhidijakon.

lj Meščansko žensko društvo v Ljubljani vabi tem potom na aktualni predavanji, ki ju priredi dne 15. januarja 1920 v srebrni dvorani hotela »Union« ob peti uri popoldne. Predavata č. gospod dr. Zamljen o otroškem zavetišču in č. gosp. stolni vikar Zabret o razmerju gospodinj

do služkinj. Posebno gospodinje naj se udeležijo predavanj v najobilnejšem številu.

lj **Zveza uradnic in trgovskih nastavljen** (Krekova prosveta) ima v sredo dne 14. t. m. ob 7. uri zvečer dekliski večer. Na sporedu deklamacije, predavanje o plesu in debata in prost razgovor. Članice prosimo točnosti. — Odbor.

lj **Zveza služkinj.** Odborova seja danes ob pol petih popoldne. Vse odbor-nice naj se udeležijo.

lj **»Babilon«** na Ljudskem odru. Danes ob pol 8. uri zvečer se bo vršila na Ljudskem odru predstava Kotzebuejeve burke »Babilon«, ki je za slovenske odre nanovo prirejena in je polna humorja, ki se stopnjuje od dejanja do dejanja. Vloge so zasedene po najboljših igralcih Ljudskega odru. Vstopnice se prodajajo v trafikah gospe Modiceve nasproti Jugoslovanske tiskarne in v prodajalni »Nove založbe« na Kongresnem trgu.

lj **»Babilon«** v ponedeljek. Opozarjamo slavno občinstvo, da bo Ljudski oder burko »Babilon« ponovil takoj v ponedeljek ob pol 8. uri zvečer. Vstopnice se bodo dobile od ponedeljka zjutraj v predprodaji kakor po navadi.

lj **Imenovanje v policijski službi.** Okoliščnim nadzornikom sta imenovana detektiva I. razreda gg. Anton Barič in Franc Adamle, katere izvršujeta že od ustanovitve kolodvorske policijske ekspoziture svojo službo z največjo požrtvovalnostjo in vnuemo.

lj **Poroka.** G. Ljudevit Skuhala, inž. kapetan I. razreda v Ljubljani, se je poročil z gđ. Olgo Širca.

lj **Iz pisarne Univerzitetnega sveta** v Ljubljani se nam poroča, da članek »Demokracija in ljubljanska univerza«, priobčen v »Slovenca« dne 8. januarja t. l., št. 5, ni izšel iz kroga ljubljanskih vseučilišnih profesorjev.

lj **Dijaški transport v Frago** preko Dunaja in Brna 11. t. m. odide iz Ljubljane ob 15. uri z glavnega kolodvora. Udeleženci se naprošajo, da pridejo na kolodvor vsaj do 14. ure.

lj **Umrl** so v Ljubljani: Brigita Avsec, rejenka, 7 mesecev. — Katarina Stanko, delavčeva žena, 46 let. — Ana Perhaj, voznikova žena, 42 let. — Mavricij Jug, sin štabnega narednika, 2 meseca. — Valentin Brodar, posestnikov sin, 19 let. — Ljudmila Šalamun, hči svetilničarja, dva meseca. — Helena Guzelj, zidarjeva žena, 65 let. — Marija Tomažič, zasebnica, 87 let. — Milena Sušnik, rejenka, poldrugo leto. — Fran Trpinc, mizarški pomočnik, 30 let. — Helena Pečenko, zasebnica, 53 let. — Ignacij Krmec, tobačni delavec, 34 let.

lj **Urad za pospeševanje obrti** sprejema stranke samo od pol 9. do 12. ure dop.

lj **Vlom pri Jaxu.** Iz zaprtega skladišča je bilo ukradeno tvrdki Jax 35 zračnih cevi, ki so vredne 3500 K. Policija je vlomilcem na sledu.

lj **Zaradi tajne prostitucije** je aretirala policija 30 letno Štefanijo Sartory in 19 letno Marijano Dobravc. Obe sta bolni.

lj **6 kg masti je ukradel** gospe Ani Budinovi na Vodnikovem trgu Jožef Omerza, katerega je policija aretirala.

lj **Slabo novo leto.** Gospod Gorjušan se je sprehajal po Zvezdi. Nekaj ga je jezilo; saj veste: tu in tam so sitnosti. V tužnih, črnih njegovih mislih ga predrami in razvedri pristna ljubljanska govorica dveh »boljših« dam, katere je vojska in saj veste, verižništvo povišalo na višji »družabni« klin in jima preskrbelo boljše obleko. Prva gospa pravi: »Slišjo oni, vejo, strašno slabo je, kadar se prične novo leto na petek.« — Druga gospa ji pa čisto resno odgovori: »Ja, je res slabo, če pade novo leto na petek, ampak to še ni nič; najslabše je, če pade novo leto na 13., ker to je nesrečna številka.« — Gospe očitno ne premoreta pratike, v kateri bi zvedele, da se je novo leto pričelo s četrtnkom.

lj **Sodba francoskega častnika o Ljubljani.** Neki visoki francoski častnik je izrazil o Ljubljani v razgovoru sledeče: »Kaj delate v Ljubljani? Kar 16 veselic eno nedeljo, ne vem, na katero bi šel. Pri nas v Franciji veselic ni, zato pa delamo, delamo...«

lj **Zaplenjen tobak** na šišenskem kolodvoru. Organi policijske stražnice v Spodnji Šiški so zaplenili Alojziju Brezavščeku iz Čepovana dve vreči tobaka.

lj **Velike tatvine** v ljubljanski tobačni tvornici. Policija je aretirala elektromonterja Ivana Slugo v tobačni tvornici, ker je pokradel velikanske množine najfinjšega tobaka v ljubljanski tobačni tvornici. Mož je kradel tobak od lani mesca februarja. Postopal je zelo zvito. V raznih oddekih je imel dolžnost, da je mazal stroje. Posluževal se je v ta namen bencinske ročke, iz katere je izlil olje; ročko si je pa tako prikrojil, da je odstranil tla in nabiral v njo tobak; do 10 kg ga je šlo v njo. Ukradeni tobak je zbiral v svoji delavnici, sam s tovariši ga je spravljaj iz tvornice. Sluga je v preiskovalnem zaporu deželne sodišča. — Detektivni kolodvorske

policijske ekspoziture so pa preprečili nadaljevanje tatvine še nekemu drugemu tatutobaka v tobačni tvornici. Zaplenili so na kolodvoru tobak in z zelo trudopoltnimi poizvedbami dognali, da je bil tobak, kateri je šel skozi več rok, ukraden v ljubljanski tobačni tvornici. Vozil ga je iz nje Tome Jožef, ko je vozil listje iz tvornice, in ga skril pod listjem. Ukradeni tobak mu je pomagal nositi kurjač Valentin Juvan. Tome in Juvan sta se izročila sodišču.

lj **Vlom v klet restavracije** na glavnem kolodvoru. V zadnjih dneh mesca decembra so vlomili v klet restavracije na glavnem kolodvoru Anton Koric iz Klevelanda, Erklavec Ivan iz Trsta, Slevac Viljem, Toman Vladimir in Šulc Henrik iz Rovinja v Istri. Vlomili so dvakrat in odnesli prvič 60, drugič pa 20 litrov ruma in nekaj pralnega mila. Detektivni kolodvorske policijske ekspoziture so pod vodstvom svojega šefa g. nadz. Ljubiča dognali, kdo je vlomil in so navedene vlomilce aretirali in dobili tudi ukradeni rum, katerega je kupila od vlomilcev tvrdka Leskovec in Meden na Jurčičevem trgu. Rum se je navedeni tvrdki odvzel.

lj **Zaplenba tobaka.** Detektivni kolodvorske policijske ekspoziture so zaplenili več tobaka Ivanu Serčniku, ki ga je nameraval iztihatopiti v zasedeno ozemlje.

lj **Sobarica, ki ne zna slovensko.** Ljubljansko deželno sodišče je zaslislalo dne 10. t. m. de Sciavovo sobarico pri »Starem Tišlerju«, katere je nemško pričala, »weil ich der slovenischen Sprache nicht mächtig bin.« Šlo je za zadevo Ilija Josiča iz Tuzle, kateri je med potovanjem iz Tuzle v Ljubljano pokazal kontrolnemu organu ponarejeno vojaško listino, katero mu je izstavil neki vojak: »en četrť kg duhana sem mu dal zanj.« Pri »Starem Tišlerju« je prenočeval v družbi dveh Primork, kot pravi, skupno z Mil. Vasiljevičem, ki se je zjutraj z nakupljeno robo odpeljal iz Ljubljane; v prenočišču je izmaknil Josič Vasiljeviču 2 kg voska, katerega je nesel prodati Oroslavu Dolencu, ki se je pa spomnil, da je prejšnji dan prodal večjo množino voska, kar se mu je sumljivo zdelo in je o tem obvestil policijo, katere je Josiča aretirala in izročila sodišču, ki mu je prisodilo 14 dni zaporu.

Narodno gledišče.

Opera:

11. jan., nedelja, Sanje, balet. Abonm. izven.
12. jan., ponedeljek, zaprta.
13. jan., torek, Prodana nevesta. Ab. D.
14. jan., sredo, Sanje, balet. Abon. B.
15. jan., četrtek, Rusalka, Abon. A/2.
16. jan., petek »Rigoletto« izven abonm.
17. jan., sobota, »Sanje« na abonm. C.

Drama:

11. jan., nedelja, popoldan, Pictectcija. Abonm. Abonm. izven.
11. jan., nedelja zvečer, Na dnu. Ab. izven.
12. jan., ponedeljek, Korenček — Ženitev. Abonm. A.
13. jan., torek, zaprta.
14. jan., sredo, »Hlapci« na abonm. C.
15. jan., četrtek, Na dnu. Abonm. E.
16. jan., petek, Na dnu. Abonm. B.

Cerkveni vestnik.

c Propoved v jezuitski kapeli. Danes ob sedemnajstih bo v jezuitski kapeli propoved. Tema: Prešestvo.

Orlovski vestnik.

Orel v Škofji Loki je imel na sv. Treh kraljev dan svoj občni zbor, ki je bil polnoštevilno obiskan. Iz poročil se razvidi vsestranski napredek naše organizacije. Ni čuda, če fantje z največjim veseljem pristopajo k odseku in neumorno delujejo v njem. Vseh članov šteje odsek okrog 70. Isti dan se je vršil tudi občni zbor Orlic, katerih število že presega 40 in se vedno bolj množi. Lepo uspevajočemu odseku in izvrstnemu odboru želimo tudi v novem poslovnem letu najlepših uspehov!

Dobrodelna efektivna loterija

društva »Dobrodelnost« v Ljubljani

o koristi sirot, slepcev, invalidov in hiralcev. 1317 dobilcev o skupni vrednosti 80.000 K.

Glavni dobitnik o vrednosti 20.000 kron.

Srečka 2 kroni. Srečka 2 kroni.

Srečke se naročajo v loterijski pisarni v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10.

žrebanje bo 3. febr. 1920 ob 6. uri zvečer.

Najnovejša poročila.

VALUTNO VPRAŠANJE.

(izvirno poročilo »Slovenec«.)

Belgrad, 10. januarja. Valutno vprašanje je prišlo na sejah ministrskega sveta v kritični stadij. Finančni minister dr. Veljković se vedno zagovarja razmerje 1 : 4. Tudi med socialističnimi ministri vlada v tem oziru nesoglasje. Korač je za razmerje 1 : 4, Kristan in Bugšeg pa za 1 : 1. Tema so se pridružili tudi ministri Pribičević, Paleček in Lukinić. (Kje je Kramar?) Vendar je doslej še večina za dr. Veljkovičev predlog. V slučaju, da bi Veljković s svojim predlogom propadel, bo podal demisijo. — »Jutarnji List« piše: Eventuelna demisija dr. Veljkoviča bo povzročila odstop še nekaterih drugih ministrov, tako da bi moglo vprašanje valute izzvati rekonstrukcijo kabineta. Sodi se, da odločitev o valutnem razmerju ne bo padla pred povratkom regenta Aleksandra, ki pride v Belgrad 12. t. m. »Rječ SHS« piše, da so vse vesti o krizi ali rekonstrukciji kabineta neresnične.

ARETACIJE URADNIKOV.

Zagreb, 10. januarja. V četrtek popoldne ob 5. uri je policija, kakor smo že poročali, aretirala 17 uradnikov. Med aretiranci so dr. Benković, dr. Stojžić, Mihordin, Cimbrić, Milinarić in Izebedija. Kakor čujemo namerava vlada pod svojim protektoratom ustanoviti novo uradniško društvo in dobiti v svoje roke tudi že obstoječo uradniško konsumno zadrugo.

NOV LIST.

Zagreb, 10. januarja. Prihodnji teden bo pričel izhajati nov tednik pod imenom »Zagreb«. Izdajal ga bo bivši župan dr. Srkulj. Baval se bo edinole z občinskimi volitvami.

MIROVNI POSVET IN NAŠE ZAHTEVE.

LDU Pariz, 10. januarja. (DunKU) — »Agence Havas« poroča: Clemenceau, Lloyd George in Nitti so se predpoldne sestali v ministertvu za zunanje stvari ter so nadaljevali razpravo o jadranskem vprašanju. Datasta in sir Hayve sta se razgovorov udeležila. Carson, Scialoja, Wallace, Matsui in Berthelot so proučevali jugoslovanske zahteve, naj se stari dogovori med Hrvatsko in Ogrsko sprejmejo za predloge, da se določi del ogrskega dolga, ki odpada na Jugoslavijo, kot nasledstveno državo Ogrske. To prošnjo so oddali juristični komisiji. Nato so proučevali odredbe, ki zavarujejo Srbijo preskrbo s premožem iz pečurških rudnikov, dokler se ne uveljavi mirovna pogodba z Ogrsko in ki določajo, da naj dobavlja Ogrska premog iz pečurških rudnikov Jugoslaviji.

DR. RENNER V PRAGI.

LDU Praga, 10. januarja. (DKU) Minister za zunanje stvari dr. Beneš in državni kancelar dr. Renner sta v večernem posvetovanju razpravljala o mednarodnem položaju obeh držav. Zedinila sta se o tem, da mora zunanja politika obeh držav na podlagi saintgermanske mirovne pogodbe stremeti za tem, da zavaruje pridobljene pravice svobode obeh narodov na znotraj in popolno suvereniteto obeh republik na zunanji ter odklanjati vsak poizkus restavracije prejšnjih državnih in političnih razmer ter novih državnopravnih vezi ter pri tem delovati za takim interesom obeh držav primerno gospodarsko skupno delo za obnovo narodnega gospodarstva in prometa. Obenem so se sestali v štirih komisijah pristojni ministri in državni tajniki, da se posvetujejo o administrativnih gospodarskih in finančnih vprašanjih.

GENERAL SEGRE Odstavljen.

LDU Dunaj, 10. jan. (ČTU.) Dunajski zastopnik lista »Avanti« poroča: Semkaj je dospela italijanska preiskovalna komisija in je odstavila generala Segreja. Več častnikov je bilo odpoklicanih. Proti italijanski vojaški misli so naperjene težke obdolžitve.

NEMIRI V BOLGARIJI.

LDU Caribrod, 10. januarja. V Bolgariji so izbruhnili nemiri. V Čistendilu (Küstendil) so se spoprijeli redarji in prebivalci. Govorijo se, da je mnogo oseb mrtvih ali ranjenih. Vsled teh dogodkov je vlada proglasila vsled stanje v vsej Bolgariji.

LDU Sofija, 10. januarja. Vse kaže, da je revolucionarno gibanje, ki se je pričelo v Bolgariji zelo resno. Pred dvorom je prišlo do krvavih spopadov med vojaki in prebivalci. Računajo, da je bilo okoli 100 oseb mrtvih ali ranjenih. Vojaštvo je včeraj zasedlo Sofijo in je vzpostavilo mir. Javljajo, da vre v notranjosti dežele, da se pa niso pojavili resni nemiri.

LDU Sofija, 10. januarja. Železniški brzojavni, poštni in tvorniški delavci na Bolgarskem so proglasili stavko. Med stavkujočimi in vojaštvom je prišlo do krvavih spopadov.

Prosveta.

pr Tržaško gledališče v seziji 1918-1919. Gledališče je bilo edino zbirališče tržaških Jugoslovancev med okupacijo: torej ni bilo le v kulturnem, ampak tudi v političnem oziru velike važnosti. Z veseljem konstatiramo, da je bila ta sezija, če tudi otežkočena z najrazličnejšimi tehničnimi ovirami in pod strogo kontrolo, laških oblasti, vendar v celoti tako dobra, kakor v Trstu menda še nobena.

To je zasluga umetnika Milana Skrbinška. Tržaški oder je majhen, kot so navadno majhni odri društvenih dvoran. Zidan je precej slabo, tehnične naprave so zelo starokopitne, kulise in odrske potreščine so pa zelo pomanjkljive. — Ansambl v Trstu je obstojal, razun par angažiranih igralcev, (izmed katerih igrajo letos Pregarčeva, Martinčević in Gaberščik v Ljubljani) iz samih diletantov. Diletantje niso bili g. ravnatelju nikoli podnevi na razpolago. Vaje so se vršile zvečer do polnoči, do ene ure zjutraj, ali pa še pozneje. In vendar se je igrala s par izjemami vsak teden noviteta. Če se vpošteva razmere, ki so vladale v Trstu in na odru, je to delo skoro neverjetno. Repertoar je bil izbran, v celi seziji so se igrale le dve veseligrigi, dve burki in dve groteski. Izmed slovenskih del so se igrale sledeče igre: Dve ruski: Turgenjev: »Tuji kruh«, Čehov: »Medved«, ena hrvaška: Petrovič: »Mrak« in dvanajst slovenskih: Cankar: »Kralj na Betajnovi«, »Lepa Vida«, »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, »Narodov blagor« in prvič na slovenskem odru »Hla p c i«. Finžgar: »Divji lovec«, Funtek: »Tekma«, Kmetova: »Mati«, Kristan: »Samosvoj« (edina igra v sezoni, ki je bila slabo igrana), Ogrizek: »V Ljubljano jo dajmo«, Jurčič-Govekar: »Deseti brat« in »Rokovnjak«. Iz nordijske literature so se igrale sledeče dela: Ibsen: »Strahovi«, ter Strindberg: »Oče«. Dve laški: Rovetta: »Papa Eksceclenca« in »Nepoštenik«. Izmed nemških naj navedem: Schönherr: »Žena — vrag« in »Zemlja«, Wildgans: »Uboštvo«, Czinner: »Maska Satana«, »Revček Andrejček«, »Red iz pravosti«, »Morala«. — Dve madžarski: Lenghgel: »Tajfun«, in Molnar: »Vrag«. Nekatero drame je g. Skrbinšek sam poslovenil, tako da so se igrale prvič v slovenskem jeziku.

Občinstvo, ki ves čas vojne ni imelo gledališča, se je moralo šele polagoma vzgojiti, da je zadobilo primerno vestnost in postalo sprejemljivo za Ibsena, Strindberga, Cankarja.

Igralski naraščaj je potreboval šole; ustanovila se je dramatična šola, iz katere je izšlo nekaj dobrih mladih moči.

Repertoar, vzgoja občinstva in vzgoja igralcev (potom dramatične šole) je bilo delo g. Skrbinška, ki nam je poleg tega nudil še krasen umetniški užitek s svojimi kreacijami kot igralec in kot režiser.

Nimam namena, kritizirati posameznih iger in igralcev. Kajti hotel sem le poročati o seziji, ki je bila zanimiva v vseh ozirih. Kritike je prinašal tržaški dnevnik »Edinost« in v zadnjem času kulturni vestnik »Njiva«.

G. Skrbinšek ne potrebuje pohvale. Njegova umetnost je pripoznana po celi Jugoslaviji. — Tržaško občinstvo mu je hvaležno. — Silvester Škerl.

pr »Na dnu«. To delo ruskega pisatelja Maksima Gorkgeja bi lahko imenovali dramo predmestja, tragedijo »bosjakov«, ki so jih socialne razmere vrgle ob tla in jih vzgojile v strašne prikazni, kakoršne so dihalo z odra in jih tiščale k tlom. Maksim Gorki sam se je zavedal, da tu ne gre za dramo, ki neguje glavnega junaka od svojega začetka pa do konca in okrog katerega se plečejo vsi drugi dogodki in druge osebe postranske važnosti, pravzaprav le opora glavnega dejanja, zato je imenoval svoj umotvor sliko v štirih dejanjih. V tej drami so vsi dogodki enako važni, vse osebe enake vrednosti. S pretresljivo plastiko je tu slikano življenje teh bivših ljudi, ki so dobri v svoji notranjosti in se tu pa tam skozi skorjo, ki jim jo je napravilo življenje, zasveti zlata duša. Vsi verujejo v lepše življenje, slikajo si ga, toda, kako priti do njega. Lepo je risan v tem oziru Akter in tudi Nastija. Nekateri so ciniki, ki ne verujejo v nič več in govore pesimistično filozofijo. Med njimi je Luka, romar, ki ga je postavil Gorki med te ljudi, kot Kristusa med izgubljene. On jih uči ljubezni in jim daje tolažila. Zlat je spomin nanj, ko odide, dasi ne more za držati v teh ljudeh nagnjenja k grehu, po Gorkijevi filozofiji: bogatin je lahko pošten. Da je dramsko gledališče uprizorilo to delo — ki je bilo lansko leto na gledališču v Belgradu baje prepovedano — smo mu lahko hvaležni. O tem, kako je bilo delo uprizorjeno, je težje govoriti. Tu ni glavnih in ne stranskih vlog, vse vloge se mi zde enako težke, vse je treba živeti. In nekako težko nam je, če vidimo igralca, ki ne more zatajiti svoje osebnosti v toliko, da bi opustil svojo maniro in oble-

* To poročilo je bilo namenjeno za »Rampo« ki pa je, kot smo slišali, prenehala izhajati s prvo številko

kel drugo osebnost, ki mu jo predpisuje vloga. S tega stališča ni lahko poročati. Posamezni duševni odtenki se včasih popolnoma razgube, če izvzamemo par oseb in par posameznih mest. Vasilisa, Nastija, Bubnov in Luka so mi ugajali bolj kot Nataša, Ana, Kvašnja in drugi. Pri Bubnovu se mi je zdel smeh v drugem dejanju preveč nenavaden. Medvedjev je bil — kot tudi v vseh drugih vlogah — nekoliko grotesken. Kleše ni bil slab, isto morem trdit tudi o baronu, le manira moti. Danilo svojega Akterja ni motiviral dovolj krepko. Tator je bil čeden. Mičič se je potrudil, da bi nam podal Aljošco; popolnoma se mu ni posrečil, vendar je bil v ti vlogi v letošnji sezoni še najboljši. Scenično je bila predstava dobra. Ni pa bila tako vestno uprizorjena kot »Dnevi našega življenja«, ali »Ženitev« od Gogolja; najbrže zato ne, ker zahteva predstava te igre mnogo več kot katere druga. F. B.

pr Ave Maria, katoliški list za Slovence v Ameriki. Izhaja vsako drugo soboto v Chicago, Ill. 23. šte. tega lista od dne 15. novembra 1919. List je nekaj nabojni list za ameriške Slovence, kot pri nas Bogoljub in je dobro urejevan, prinaša lepe nabojne članke in slike. Na koncu ima kotiček »Naš striček«, ki prinaša razne rebusne in uganke ter pisma, ki jih pišejo otroci. Eno pismo: Dragi striček! Ko pridem v sredo iz šole domov, takoj sežem po listu Ave Maria. Najprvo pogledam, če bo kaj za nalogo in našla sem rebus in ga reševala, da še jesti nisem imela časa. Ana Špelič. — Ali pa: Dragi striček! Zalostna sem, ker Vas še ne poznam, ki ste tako prijazni do nas otrok in Vas pozdravim. Bertha Culik. itd.

pr Kratko nemško-slovensko poštno izrazoslovje. Uredil in izdal višji poštni kontrolor Jos. Petrič. Založila Jugoslov. knjigarna. Ta knjižica bo izpolnila zijačo vrzel našega izrazoslovja. Ko so pričeli pri nas uradovati samo slovensko, so prišli tu pa tam v nemalo zadrego, ker slovenski izrazi za stotere reči ali ljudem niso bili znani, ali jih pa sploh niso imeli. To je bilo povsodi, isto tudi na pošti. Dobro je, da je izšla taka knjižica, že zato, da se bodo posluževali povsod enakih izrazov. Kazalo bi, da bi se tudi povsod drugje pobrižgali za lepe, enotne slovenske izraze. Da je to delo popolno in dobro, nam jamči dejstvo, da ga je pregledal g. dr. A. Breznik in jezikovno odobril. Knjižico toplo priporočamo.

Gospodarstvo.

Naloge našega združništva.

Na razvalinah predvojne gospodarstva je združništvo poglavo globoko korenine. Nastalo je sveže ljudsko gibanje, ki stremi za tem, da osvobodi posameznika od stalnega in dnevnega tributa, ki ga mora posameznik plačati kapitalizmu, če kaj kupi ali proda. Svobodna trgovina se je razvila v strahotne oblike, postala je svobodno izkoriščevanje množic. Že v vojnih letih so se skušali pod pritiskom bede odstraniti izrastki svobodne trgovine in anarhične produkcije. Videli smo pa, da so naredbe same mrtve, če ni tu živega telesa, ki bi jih spravilo do veljave. In to živo telo, ki je zmerno urejevalo konsum in produkcijo in izključilo vse medčlene v dolgi verigi, ki sega od producenta do konsumenta, — je zadruga.

Napačno bi bilo misliti, da je ideja združništva prodrla med množice in da zato raste število in moč združniških organizacij. Grozeča gospodarska propast, beda, pomanjkanje najnujnejših potrebščin je prisilila ljudi, da so segli po samopomoči. To naraščanje se ni pokazalo v tako veliki meri pri kmečkem kreditnem združništvu, kakor pri konsumnem in produktivnem. Del inventarja pri kmečkih gospodarstvih se je izpremenil v tekoč denar; povpraševanje po denarju je bilo le majhno, in ni bilo potrebe, ustanavljati novih kreditnih zdruget. Saj so čisto kreditni zavodi skušali radi stalnega padanja valute naložiti denar v blagu ali zemlji, katerih denarna vrednost je rasla v istem razmerju kot je padala valuta. Kreditne zadruge vrše važno narodno-gospodarsko funkcijo, četudi ljudstvo danes ni tako vneto zanje kot pred leti. Ljudstvo je deloma že pozabilo, s kakimi tridimi boji so ga pred leti bile iztrgale kreditne zadruge iz rok oderuhov in iz dolgov. Če bi danes padle vse kreditne zadruge in bi izginil moralni pritisk, ki ga s svojo ceno konkurenco in cenim kreditom izvajajo zadruge na druge kreditne zavode, potem bi šele razumeli, kaj pomenijo kreditne zadruge za našo zemljo.

Večje zahteve pa je stavila brza razlastitev ljudskih množic, ki jo je prinesla vojna na konsumno združništvo. Pri nas združno gibanje ni moglo v najugodnejšem trenutku razviti svojih sil; pri avstrijski vladi so imeli vsi zasebni prekupeci in trgovci prednost pred zadrugami. Nemška vlada je videla v našem združništvu najsilnejšo in najvplivnejšo gospodarsko moč sovražnega ji naroda. Tako so se naše zadruge morale boriti z največjimi

težkočami, ko se je drugod združništvo bujno razvijalo. Angleško združništvo je n. pr. v odlični meri preskrbovalo armado in deželo z živilji; s prebitkom je nakupilo obširna zemljišča in velik premožovnik, tako da bo v bodoče moglo povečati lastno proizvodnjo, kar bo le ljudstvu v prid. V Parizu zalagajo zadruge večji del prebivalstva z mesom, kar se je za prebivalstvo in zadruge dobro obneslo. Celotno analfabetično Rusijo je doseglo število od zdruget oskrbovanih oseb številko 50 mil., in to kljub revoluciji in meščanski vojni. Na zadnjem mednarodnem združnem kongresu v Glasgowlu l. 1913. je bilo zastopanih 20 milijonov članov. Danes je zadruga armada številno in po notranji moči nepri-merno silnejša in je prepregla že vso zemeljsko oblo.

Tudi pri nas napreduje »Vojna zveza«, ki jo je ustanovila Krekova energija in je nastala med vojno kot centrala za vse delavske konsume. Preskrbovati bi imela vse delavske konsume in tvorniške aprovizacije z blagom, ne glede na to, kakšni stranki pripadajo ti konsumi. To se posebno v zadnjem letu ni delalo. Socialna demokracija je zrla v nevtralni »Vojni zvezi« svojo gospodarsko organizacijo. Konsume, ki niso v socialističnih rokah, je »Vojna zveza« pri dobavi blaga zapostavljala. In prišel je zadnji, že dolgo pripravljeni udarec: S pomočjo podjetnikov so odvzeli krščansko-socialnim konsumom zadnje zastopstvo v odboru, in »Vojna zveza« je danes tudi formalno socialnodemokratska gospodarska organizacija.

Kljub temu zahrbtnemu udarcu se naša konsumna organizacija širi in krepi. Važne naloge mora še rešiti: Preprečiti mora polagoma vso našo zemljo za gospodarskimi organizacijami in naj se imenujejo te že delavski konsumi ali kmetijska društva (ki imajo poleg specerijskega blaga v zalogi tudi izrecno kmetijske potreščine). Poglabiti bo morala še svojo notranjo moč, disciplino, vzgojiti svoje člane, da ne bodo hlepeli samo po prebitku in odstotkih koncem leta, ampak da bodo videli v združništvu ono ustanovo, po kateri bodo prišle ljudske množice sčasoma do blagostanja. Danes zahteva ljudstvo združno organizacijo radi materijelnega dobička, ki ga more vsak z roko zagrabiti. Pravi združniški bodo pa šele tade, ko bo osnovna misel združništva, v z a j e m n a p o m o č, prodrla med množice. Potem bodo ostale zveste združništvu, tudi če bi semtertja zasebni kapital mogel dobavljati posamezne proizvode za par vinarjev ceneje. Takrat bomo mogli reči, da je zadruga ideja prodrla in da je združništvo globoko zasidrano.

Po vojni je nastal na Slovenskem nov tip združništva, za katerega je že pred leti zasnoval dr. Krek načrt. Krek je uvidel, da kmečki stan izkoriščajo pri prodaji njegovih pridelkov razni prekupeci, veletrgovci, trgovske družbe, v zadnjem času tudi banke potom svojih blagovnih oddelkov. Lep kos truda in dela kmečkih rok izgine v žepih teh posredovalcev. Oni tlačijo samovoljno cene kmetu, na drugi strani jih konsumentu samovoljno dvigajo; pri tem »delu« jih ovira edino le konkurenca. — Na drugi strani je pa bil kmet — poseben v vojnih letih — primoran, kupovati živilo in obleko po cenah, ki so jih nastavljal trgovci, kakor se jim je zljubilo. Ne smemo pozabiti, da velik del našega kmečkega prebivalstva ne krije svojih potrebščin v lastno produkcijo; mali posestniki in bajtariji so primorani deloma nakupovati živila.

Da se obvaruje kmečki stan škode in izkoriščanja pri nabavi in prodaji, se ustanavljajo nabavne in prodajne zadruge. V kratkem času so se že precej razširile in se krepko razvijajo. Kupujejo od svojih članov poljedelske pridelke in jih v večjih množinah prodajajo, — večinoma konsumnim zadrugam. Ko so videle, da je posebno v zadnjih mesecih uradna aprovizacija popolnoma odpovedala, so nove zadruge obrnile svojo pozornost tudi na nakup. Ljudstvo se jih je oklenilo. Združništvu se obeta ravno od teh zdruget krepek in zdrav prirastek.

Tako kljub nestalni valuti, težavnosti dobavi blaga in pasivni resistenci vlade polagoma, a nevzdržno prodira združna misel. Težko pot ima še pred seboj. Osvojiti si bo morala zadnje vas, premagati mestoma še nezaupanje ljudstva, si priboriti pri vladi priznanje, ki ji gre. Še več. Prihodnja leta bodo pokazala, ali ima zadruga dovolj sile v sebi, da bi mogla biti oni organ narodnega gospodarstva, ki bo posredoval postopni prehod gospodarskih dobrin iz rok velekapitala v roke delavnega ljudstva.

Ljudskošolski učitelj v kmetijstvu.

V nadaljnjem odgovoru na članek »Kmetijstvo na ljudski soli« v št. 252/1919 »Slovenca« soglašam z izvajanjem, da more ljudskošolsko učiteljstvo veliko pripomoči k hitrejšemu napredku našega kmetijstva. Praktično vzeto bi moral vsak inteligent, ki hoče delovati v tej ali oni obliki za bla-

gor kmetijskega ljudstva, obvladati to stroko; tem bolj naj bi veljalo to za ljudsko-šolsko učiteljstvo, ki vzgaja kmetisko mladino in kateremu največkrat tudi smrt zafatne oči med to veliko kmetisko družino, k čigar blagostanju je ono — indirektno sicer — največ pripomoglo. Upostaviti pa moramo vez, ki naj spaja ljudskošolskega učitelja s praktičnim kmetijstvom; k vsaki šoli bi spadalo majhno posestviče. Učitelj naj bi se tu stalno vežbal v kmetijski praksi, kmet naj vidi v njem svojega bolj inteligentnega tovariša-kmeta. »Šolska miza ne zadostuje za kmetijskega učitelja; naj se to uveljavi tudi pri ljudskošolskem učiteljstvu, čim mu poverimo sodelovanje pri napredku praktičnega kmetijstva; njih kmetijsko-strokovno izvežbanje naj se izvrši v krajših tečajih na kmetijskih šolah potem, ko so že nekoliko let službovali na deželi in dobili boljši vpogled v kmečke razmere svojega okoliša.

Vprašanje je, v kateri starosti naj prične strokovni pouk mladine? Življenje človeka moreš oddeliti v otroško dobo, ki traja do 12, ali 14. leta starosti, nato nastopi pri fantih nekaka prehodna doba, ko se človek ne čuti več otroka, toda tudi še ne mladeniča, kar se vleče do okroglo 18. starostnega leta; sedaj nastane mladeniška doba, ki traja do okroglo 30. leta in šele z okroglo 34. letom se človek prične čutiti kot telesno in umsko popolnoma razvitega moža. V prehodni dobi absorbira razvoj telesa prav znaten del duševne sile, ki se praktično izraža v nekaki umski, včasih tudi telesni lenobi; največ »izprijetih študentov« izvirajo iz te dobe in veliko duševnih talentov se je izgubilo po krivdi šablonkega presojanja šolskih pedagogov, ki ta naravni pojav bolj ali manj popolnoma prezirajo. Z nastopom mladeniške dobe se duševne sile osredotočijo bolj in bolj v razvoju uma; mladenič razume hitro tudi zamotane razprave, kakršne bi 16letnemu fantu sploh v glavo ne šle in še manj ostale.

Mladeniška doba je umsko najbolj plodovita, najbolj hvaležna doba v življenju človeka. Je to doba velikega otroka, mehka, voljna in vsled vsak dan bolj razvijajočega se razuma za vsak mlgaj dovzetna, — obenem pa tudi najbolj nevarna: vse dobro, kar je kličlo v srcu v otroški dobi, more en sam govor, ena sama knjiga uničiti, vsi dobri nauki dotedanje šole ostati z enim samim hipom pozabljeni. V to dobo so Danci umestili svoje kmetijsko-strokovne in ljudske visoke šole — v to dobo je uvrstil ves kulturni svet svoje vseučiliške študije. Slednje ni morebiti le slučaj ali ker se pouk na srednjih šolah ne more izvršiti v krajšem času — marveč znači le,

da je um v mladeniški dobi za zamotane znanstvene nauke najbolj dovzet.

Zakaj si je v naših razmerah težko predstavljati teoretične šole s 100 učenci, kadar je naša mladina tako ukaželna? Majhnega otroka krotiš z ljubeznijo, primerno strogošću in včasih s šibo; mladeniča krotiš z ljubeznijo, svobodo in apelom na razum — velika ukaželnost pa napravi krotenje sploh nepotrebnim. Izredno usposobljeni in bogato izkušeni učitelji niso neobhodno potrebni, — marveč potrebne so očetovsko in bratsko ljubeznive učiteljske moči. Na kmetijski šoli v Ladelundu je obiskovalo tečaj od novembra 1904 do marca 1905 185 učencev in meni je najbolj imponirala popolna svoboda v gibanju in pa zbor v jedilnici, kjer smo obedovali in večerjali vkup šolski ravnatelj vsi neozneženji ali k ravnateljstvu družini spadajoči strokovni učitelji, vsi hlapci in vse dekline in vsi učenci: vsa šola je le predstavljala nad 200 glav broječo, med seboj se ljubečo in spoštuječo se družino in nikdo ni stikal, kdaj in kam si ob prostem času šel in kdaj domov prišel itd. Ne krati mladeničem svobode in si ne bodo želeli za svobodo; strogo in kazni v tej dobi nič ne izdasta, veliko pa izda ljubezniva opominjevalna beseda ravnateljeva.

Ljudskošolski učitelj na deželi naj nastopi kot učitelj za obe dobi: učence v otroški naj uči splošnega znanja, mladeniče naj poučuje v življenjskih in strokovnih vedah — ali vsaj naj ne prezre te za oliko in ublaženje človeškega značaja velepomembne dobe, ter ji posveti ves svoj prosti čas. Na prehodno dobo pa ne stavimo preveč nadeje: to je čas, ko se razvija telo in v katerem obrtni mojster posveti največ pozornosti mehničnemu vežbanju rok svojih učencev oziroma navajanju k pridnemu delu — le pozimi bi mogel nadaljevalni kmetijski tečaj zmerno bistrirati um in nuditi napol mladeniču več zaposlenosti.

Anton Pevc.

g Državna konferenca kmetijskega učiteljstva. V dnevih 29. 30. in 31. decembra se je vršilo v Pragi prvo zbiranje kmetijsko-strokovnih učiteljev republike čehoslovaške. Vdeležilo se ga je nekoliko sto učiteljev in učiteljic kmetijskih šol vseh vrst in kategorij, od najnižje pa do visoke šole poljedelske. Konferenco je otvoril za kmetijskega ministra drž. tajnik dr. Pazderka. Posamezni referati so bili naslednji: 1. O organizaciji in kompetenci kmetijskega ministrstva. 2. O sodelovanju nižjih kmetijskih šol na polju meteorologije in ugotovitve klimatičnih razmer. 3. O pomenu bakterije v praktičnem poljedelstvu. 4. O kmetijskih organizacijah. 5. O bole-

lih krompirja. 6. O negotovostih pri dreznajnih projektih. 7. O kmetijskem šolstvu (od dneva prevrata do danes se je ustanovilo 20 novih kmetijskih šol in v republiki se nahaja sedaj 119 čeških, 46 nemških in 1 madjarska kmet. šola). 8. O pospeševanju živinoreje in izboljšanju domačih plemen potom odbiranja. 9. O požlahtnitvi gospodarskih rastlin. 10. O kmetijskem zakonodajstvu. 11. O najnovejših umetnih gnojilih. 12. O nazadovanju kvasnih izdelkov in z njimi rentabilitete kmetijstva. Konferenco sta poselila osebno kmetijski in finančni minister. Za nadalje se bodo sklicevala takaka zborovanja vsako leto; prihodnje se ima vršiti v Brnu. O referatih in debatah obelodani kmetijsko ministrstvo podrobna poročila. — V Jugoslaviji in Sloveniji pa tičimo v osebnoznem blatu in ne moremo naprej. Stvar je sveta in večna, človeške osebnosti pa od danes do jutri. Molimo Boga in ne samega sebe. — Ape.

g Tržne cene živeža od 25. decembra 1919 v Bački, Banatu in Baranji.

Mesto	Pšenica	Rž	Jčmen	Oves	Turšica stara	Turšica nova	Grah	Krompir
1 meterski cent kron:								
Baja	400	250	160	160	200	140	550	140
Bičela Crkva	400	200	200	200	230	140	700	400
V. Bečkerek	440	180	160	150	180	180	600	300
V. K. Kinda	440	340	240	200	240	120	700	260
Vršac	440	—	200	200	—	130	600	500
Kula	450	530	250	200	220	200	600	200
St. Kaniza	390	230	200	200	180	150	600	400
Moháč	420	350	320	150	220	180	600	200
Novi Sad	340	—	300	200	220	130	640	240
Pančevo	400	—	140	150	170	120	475	400
Pečuj	—	—	—	—	—	—	—	—
Senta	400	260	260	160	260	120	600	240
Sombor	300	—	200	200	200	160	500	240
Subotica	300	290	200	200	200	180	400	120
Mikloš	360	280	250	160	200	180	300	180

Mesto	Mast	Svinje debelo	Zivina živa	Zivina zaklana	Moka kruš na	Moka za kuhanje	Moka bela	Mekanje
1 meterski cent kron:								
Baja	3000	3000	1100	2000	700	760	860	160
Bičela Crkva	4000	2000	1800	2200	—	—	—	260
V. Bečkerek	3600	1800	1000	1800	600	700	800	120
V. Kikinda	4000	1700	1000	1700	500	600	700	180
Vršac	3400	2200	1400	2400	560	660	720	150
Kula	3000	2100	—	1900	600	700	750	180
St. Kaniza	4400	2000	1400	1800	600	690	800	120
Moháč	4800	2700	1100	2000	600	660	750	110
Novi Sad	3400	1800	900	1800	420	630	740	140
Pančevo	3000	2000	1300	1600	450	600	700	150
Pečuj	—	—	—	—	—	—	—	100
Senta	4100	2200	1000	2000	600	700	800	200
Sombor	3400	1900	900	1600	480	630	700	—
Subotica	2900	1500	800	1400	400	450	500	—
Mikloš	4800	2800	1200	2000	450	550	650	120

g Molzni tečaji. Kmetijsko poverništvo namerava letos po deželi prirediti nekaj enotedenskih poto-

valnih molznih tečajev. Namen teh tečajev je opozoriti živinorejce na velik pomen pravilne in čiste molže za mlečnost krav. Poučevalo se bo praktično in teoretično pravilni način molže in poglavita pravila za oskrbo mlečne živine. Tečaji so brezplačni; udeležence zborejo krajevni faktorji, ki morajo tudi preskrbeti za primeren prostor, kjer se bodo predavanja vršila. Kot udeleženci tečaja pridejo v poštev dekleta, dekline in gospodinje ter mlajši fantje. Živinorejske zadruge, kmetijske podružnice in občine, ki želijo v svojem področju takšnega poučnega tečaja, naj vložijo prošnje za prireditve taistega na poverništvo za kmetijstvo v Ljubljani. V prošnji je navesti, koliko udeležencev se je prijavilo in da je za primeren prostor za predavanja preskrbljeno.

g Mlinarjem. Urad za pospeševanje obrti ima na razpolago manjšo množico svile za sita št. 7. Interesenti naj se zglase najkasneje do 24. t. m.

g Železo za ključavničarje, kovače in kovinarje. Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo je sklenila s kranjsko industrijsko družbo na Jesenicah pogodbo, po kateri je družba obvezana odstopiti Uradu za pospeševanje obrti večjo množico raznovrstnega železa. Opozorjamo obrtnike, da takoj priglasijo svojo potrebo ter dimenzije natančno navedejo. Priporočamo, da več obrtnikov skupaj naroči celo vargsko pošiljatev, in sicer se mora naročiti od vsake dimenzije najmanj 500 kg. Na manjša naročila se ne bomo mogli ozirati, zato priporočamo zadržam, da za vse obrtnike v njihovem okraju skupno naroče potrebno železo.

Pozabljena je bila v sredo 7. t. m. v Jadranski banki moška usnjata rokavica. Kdor jo je našel, naj jo odda proti nagradi na Dunajski cesti 11/II., g. Špan.

Kdor ve kaj o ujetniku v Rusiji z imenom Ivan Oman, naj blagovoli to naznati proti plačilu Franciški Oman, Spodnje Tenetiše pri Kranju, p. Kranj. Vsaki podatki njegovega bivanja v ujetništvu so neznani.

Hša na Bledu, v dobrem stanju, drobica, sadje, elektrika, voda, del oprave. Ne daleč od jezera. Za vilo porabna. Cena 52.000 K. — Ne daleč od nje večja za 130.000 K. Pisemne ponudbe na upravnistvo „Slovenca“ pod A. L. 118.

Konj dober tekač, lep, pes čuva se 6 let star in se proda. Ogleda se lahko na Večni poti štev. 1 pod Rožnikom.

Imate bolečine? V obrazu? V celem telesu? Vaše mišice in žilci Vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-fluid! Bodete se čudili! 6 dvojnatih ali 2 veliki steklenici 27 K.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroščice! 6 skatlic 12 K. Prava želodec okrepčujoča švedska tinktura 1 steklenica 12 K. — Omot in pošten posebej, a najceneje. — Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg št. 134, Hrvatska. A

Stanovanje v Celju se zamenja s stanovanjem v Ljubljani. Naslov pove uprava Slovenca pod št. 93.

Kot bišnik išče službo mlad oženjen par. Gre tudi na deželo. Nastopi lahko tako. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. 140.

Hapec, dober in zanesljiv, želi primerno službo, kjer bi oskrboval enega konja ali sploh pri goveji živini. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. 103.

Službe išče 20 letno pridno in pošteno krščansko dekle z dežele kot sobarica-vajenka ali enako. Vajena je vseh kmečkih del, ter gre najraje k poštenim družinam v mesto. Plača po dogovoru. Cenjene ponudbe pod »Slovenca 136« na upravo lista.

Trgovski pomočnik star 18 let želi vstopiti v kako boljšo trgovino z mešanim blagom. Najrajši kje na deželi. Plača postranska stvar. Cenjene ponudbe pod »Praksas« na upravnistvo Slovenca.

Na prodaj je posesivo na prija-kenu ob Savi blizu zel. postaje opremljeno z vsem gospodarskim poslopjem in meri 13 oralov njiv, gozda, vinogradi in travnikov. Cene po dogovoru. Naslov pove uprava Slovenca pod 135.

Bonačev beležni kočkar 1920 se dobi v vseh trgovinah s papirjem. Cena 8 K, prilevši poštmo. Pri poštini naročilih naj se denar pošlje naprej. Kier ni trgovin, naj se naroči direktno pri ljubljanski kartonažni tovarni I. BONAC, sin.

Postrežnica
se išče.
Resljeva cesta 1. II. nadstropje.

Razpisuje se služba
organista in cerkvenika
v Škofji Loki, Plača po dogovoru. Mestni zupni urad Škofja Loka, dne 10. januarja 1920.

Kupujem vsako možno kožo od divjih zajcev ter plačujem po najvišji dnevni ceni.
IVAN BERNIK
klobučar v Visnji gori.

Takoj se prodaja

posesivo Prenušdvor
ob južni železnici, 15 km od postaje Poljčane, 20 min. od postaje lokalne železnice Poljčane-Konjice, 42 oralov arond. njiv, travnikov, vinograda, gozda, z velikim gospodarskim poslopjem (8 sob in mlin), poslopji za oskrbnika in viničarja, dva zidana hleva, kašta in kozolca s popolnim inventarjem, 8 glav goveje živine, 3 konji etc. etc. za ceno 360.000 K. Cenjene ponudbe se zaprosijo tako na: Konjice štaj. poštni predal 25.

Klementina Piš in Ludovika Bernhard naznanjata prežalostno vest, da je najina ljubljena in dobra sestra, oziroma teta, gospa

Marija Karpišek roj. Papež
vdova po svetniku drž. železnice

dne 10. prosinca 1920 zjutraj ob 4. uri, po dolgi, zelo mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predrage ranjke bo v nedeljo dne 11. prosinca ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice pri sv. Krištofu na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 10. prosinca 1920.

Mestni pogrebni zavod.

126

Zahvala.

Na izraženem sočutju ob bridki izgubi našega predobrega očeta, oziroma brata, svaka, tasta, starega očeta in strica, gospoda

Matevža Rössmann-a

sprejmite našo toplo zahvalo.

Ljubljana, meseca januarja 1920.

127

Zalujoče rodbine:

Rössmann, Ing. Zajec, Danner, Lenče, dr. Jenko, Hladnik.

Gaspari & Faninger

Maribor, Tegetthofova ulica 48

Samo na debelo

130

Lissa-vrvice	Svila za šivanje	Zimske ženske nogavice
Mohair-ščetke vseh barvah	Bombaž za vezanje	Otroške patent-nogavice
Mohair-trakov	Bombaž za šivanje	Moške nogavice
Lamalnastre	Zimnate vrvice za čevlje	Garniture za krst
Stenaj	Suitach	in vse drago drobno in
Sukanec, beli in črni	Zenske in moške rokavice	galanterijsko blago.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom tužno vest, da je naš ljubljani soprog, oče, brat, svak in stric, gospod

Ludovik Klun

posestnik in knjigovodski pomočnik

danes ob 12. uri popoldne po kratki mučni bolezni preminul. Pogreb draga pokojnika bo v nedeljo, dne 11. t. m., ob pol 14. uri popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Novi Vodmat, dne 9. januarja 1920.

Zalujoči ostali.

Knjigovodnica Kat. tiskovnega društva v Ljubljani javlja tužno vest, da je nje dolgoletni zvesti uslužbenec, go-pod

Ljudevit Klun

včeraj, dne 9. januarja ob 12. uri popoldne po kratkem bolehanju zatisnil zemeljske oči.

Pogreb blagega ranjaka bo jutri, v nedeljo, dne 11. januarja ob pol 2. uri iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Bodi mu obranjen blag spomin!

Ljubljana, dne 10. januarja 1920.

Priporočajo se cenjenim čitateljem sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

Borzni mešetar
Vučković Dragan, Zagreb, Sv.
Duh 19. — Brzjavci; Vučkovi.
Telefon 7-17.

Brionice
Zafo Fran, Dunajska cesta 12.

**Dobava in pokladanje
parketov**
Bokal Anton, Ambrožev trg 9.
Puh Josip, Gradaška ulica 22.

Damske krojačice
Minka Karo, Sv. Petra cesta 58.

Elektrotehnika
»Svetla«, Mestni trg 25.
Verbaj A., Linhartova ulica 4.

Gostilne
Ložar, Jernej, Sv. Petra nasip 19.

**Gramofoni in godbeni
avtomati**
Rasberger A., Sodna ulica 5.

Javna skladišča
»Balkan«, L. Ljublj. javno skladišče,
Dunajska cesta 33. (Tel.
366.)

Kavarne
»Zvezda«, Ivančič Josip, Kongresni
trg.

Kleparji
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžar & Smerkol, Florijanska
ulica 13.

Knjigarne
Jugoslovanska knjigarna, Pred
školiho.

Knjigovoznice
Knjigovoznica K. T. D., Kopitar-
jeva ulica 6.
Paik Fr., Cankarjevo nabrežje 25.

Konfekcijske trgovine
Olup Josip, Pod Trančo.
Schwab & Bizjak, Dvorni trg 3.

Krojači
Gestrin Ferdin., Poljanski nasip 8

Lekarne
»Pri Mariji Pomagaj«, Resljeva ce-
sta št. 1.

Manufakturne trgovine
Petkosić Jos., Stari trg 4.
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

Mizarji
Bizjak Peter, Spod. Šiška 136.

Modni saloni
Götzl Marija, Židovska ul. 8. in 7.

Modne trgovine
Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.

Optiki
Jurman Karol, Šelenburgova ulica.

Parfumerije in kozmetika
»Uranus«, Mestni trg 11.

Podobarji
Pengov Ivan, Kolodvorska ulica
št. 20.

**Popravila gramofonov in
godbenih avtomatov**
Rasberger A., Sodna ulica 5.

Potrebščine
za šolije, krojače in čolnarje
Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7

Restoracije
»Perles«, Prešernova ulica.

Sobno slikarstvo
Žuran Martin, Mestni trg 12.

Stavbena podjetja
Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stav-
benik, Gosposvetska cesta 10.

Špedicijska podjetja
»Balkan«, Dunajska cesta 33. (Tel.
366.)
Uher F. & A., Šelenburgova ulica
št. 4. (Tel. 117.)

Trgovine z urami in zlatino
Černe Lud., Wolfova ulica 3.

Trgovine s klobuki
Čadež Gvido, Mestni trg 14.
Soklič J., Pod Trančo 2.

Trgovine s šivaln. stroji
Petelinc Josip, Sv. Petra nasip 7.

Trgovine s papirjem
Prodajalna K. T. D., Kopitarjeva
ulica 2.
»Uranus«, Mestni trg 11.

**Trgovine z dežniki in
solčniki**
Mikuš L., Mestni trg 15.

**Trgovine z železnino in
poljedelskimi stroji**
Zalta & Zilič, Gosposvetska cesta
št. 10. (Mar. Ter. cesta.)

Zaloge pohištva
Fajdiga Filip, Sv. Petra cesta 17.

Zajotrkovalnice
Grošel T., Poljanska cesta 7.

Zobotehniki
Zobni atelje Ferd. Palovec, Ljub-
ljana, Dalmatinova ul. 5, poleg
Kmetijske posojilnice.

Pri premožljivosti v Hrasniku
se s 1. svečanom t. l. razpisuje služba
poduradnika

Reflektira se samo na moči ki so
v računanju popolnoma zanesljive
ter izurjene v strojeplju. Plača
po dogovoru. Lastnoročno pisane
prošnje z izpričevali o šolski pred-
izobrazbi in o dosedanjem službo-
vanju naj se blagovolično uposladi
do 20. t. m. na rudniško ravnateljstvo Hrasnik.

128 **Dražbeni oklic.** P 45-16
15

Dne 23. januarja t. l. ob 10. uri se bodejo v št. Janžu od-
dale v zakup potom prostovoljne javne dražbe udole Danice
Repovž lastne nepremičnine vl. št. 90 K. o. Dvor (hiša št. 15
v št. Janžu z opremljeno prodajalno in stanovanjem, ter ma-
gacin) za dobo pet let. Izključna cena 1000 K letno.
Dražbeni pogoji se lahko ogledajo pri podpisani sodnji.

Okrajna sodnija v Radečah,
oddel 1. dne 3. januarja 1920.

Dobri orodni kovači

za izdelovanje poljedelskega orodja (plužnih delov, lopat, se-
kir itd.) se sprejmejo v delo ob ugodnih pogojih v jeklarni na
RAVNAH (Guštanj-Ravne, Koroško, Jugoslavija). Vpoštevali se
bodo le kovači, ki so že izdelovali poljedelsko orodje na vod-
nih kladivih; zglediti se je pisмено, prilože naj se prepisi izprič.

Došlo

prvovrstno angleško blago za žakete, modne hlače, obleke itd.
Na zalogi velika izbira doma izgotovljenih oblek za gospode
in dečke, ter vsakovrstnega manufakturnega blaga, srajc, sa-
moveznic, športnih čepic, nogavic, itd., itd., itd.

Invalidi in domu se vračajoči
vjetniki primeren popust.

Prva kranjska razpošiljalna

Schwab & Bizjak
Pod
Dvorni trg št. 3 Ljubljana Narodno kavarno
Lastni modni atelije.

Jadransko hotelsko in kupališno dioničarsko društvo

Sušak-Reka, Zvonimirova ulica 102

Lastnik sledečih hotelov in sanatorijev:

Hotel Pension
»SPERANJA«
»IMPERIAL«
Opatija.

Sanatorij in veliko
morsko kopališče
»THERAPIA«
Crikvenica.

Palace-Hotel
»MIRAMARE«
Crikvenica
Telefon Interurb. 11.

Hotel-Pension
in morsko kopališče
»JADRAN«
Sušak-Reka
Telefon Interurb. 2-14

Vsi hoteli in sanatoriji so najmoder-
nejše in z vsem komfortom urejeni. —
Ostala izjava. — Otvorjeni skozi
celo leto. — Vse naročbe prejemajo in
dajejo poštoma za Crikvenico, upravnica
hotela »MIRAMARE« v Crikvenici;
za Novi: upravnica hotela »SAN-MARINO«
v Novem; za Sušak-Reka.

Hotel-Pension
»SAN-MARINO«
Nov Vinodolski
Telefon Interurb. 5.

Hotel-Pension
in morsko kopališče
»JADRAN«
Bakar.

SREDIŠNJI URED DRUŠTVA,
SUŠAK-REKA.
Naslov za brzojave:
Jadransko društvo, Sušak-Reka.
Interurban telefon šte. 9-8-9.

Hotel-Pension in ve-
liko morsko kopališče
»LISANJ«
Novi Vinodolski.

Pohištvo

od priprostega do najfinjšega izdelka
priporoča po solidni ceni FRAN ŠKA-
FAH, Ljubljana, R. m. s. c. 16. Stav-
beno in pohištveno strojno mizarstvo

Kupujete se dobro ohranjeni
šivalni stroji in stojala
Ponudbe na Jos. Petelinc, Ljubljana

Odvetnik

dr. Janko Mencinger

naznanja, da je odprl
pisarno v MOKRONOGU.

Šivilja

ki razume francosko in angleško delo
in zna nekoliko aranžirati, se sprejme
proti dobri plači. Vstop takoj pri trdni
Verdnik & Znidar, Ljubljana, Poljan-
ska cesta št. 12.

za popravilo vseh muzi-
kaličnih inštrumentov
in cerkvenih orgelj, uglasjeva-
nje klavirjev in harmonijev se
priporoča Anton Trampe orga-
nist Zabnica, p. škofja Loka.

DRVA

suha, mehka in trda, žagana in ceplje-
na, dobavi in pripelje na dom Srebot-
njak Kolodvorska ul. 31.

Staro lito železo

kupuje v vsaki množini in po
najboljših cenah Železarna na
Muti ob Dravi

Kovaškega
učenca

sprejme takoj s hrano in stanovanjem
v hiši za kovaško obrt, Kovaški moj-
ster Mihael Weiss v Ljubljani.

Povečane slike

do naravne velikosti, kakor tudi oji-
nate portrete na platno izvršuje umet-
niško po vsaki
fotografiji Davorin Rovšek
prvi fotografski in povečevalni zavod
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 34 a

Veliki slovenski spisovnik
zbirka pisem, listin in vlog za zaseb-
ne, trgovce in obrtnike, sestavlja Hen-
rik Podkrajšek, profesor na kr. drž.
obrti šoli v Ljubljani, je ravnokar
izšel. Cena K 24.— Priročna knjiga,
katera je neizogibno potrebna za pism-
ski promet za vsakega v vseh življenjskih
duh. Naroči se lahko v vseh knjigarnah,
ali pa pri založniku Ignac pl. Klein-
mayr & Fed. Bamberg, Ljubljana Kon-
gresni trg 2.

Razpisuje se služba
organista in cerkvenika
v št. Gojarda, p. Trejane, Dohodki v
semijšču in ber. Nastop z marcem.

Advokat dr. Milan Šubic

naznanja, da je otvoril svojo pisarno

v Ljubljani, Sodna ulica 13

Večja trgovina z mešanim blagom

v kakem prometnem kraju se vzame v najem
ali se pa pod ugodnimi pogoji eventualno s po-
sestvom vred kupi v last. — Ponudbe pod šifro
»Večja trgovina 1920« na upravnishvo tega lista.

V stalno službo se sprejme takoj

KNJIGOVODJA

vešč popolnoma dvoinega knjigovodstva, slovenskega in nem-
škega jezika, trezen, zvest, pošten in zanesljiv, z zelo ugodni-
mi pogoji — kakor tudi

GOZDARSKI PRISTAV

s strokovno izobrazbo, večletno službeno prakso, zmožnost slo-
venskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, trezen, zvest,
pošten in zanesljiv. — Obe mesti so v prvi vrsti za neozojene
ter ponudbe pošiljati s prepisi spričeval na
KNEZOVO OSKRBNISTVO V KONJICAH.

**Deske, trame, hlode in
bukovo oglje**

kupi inozemska tvrdka. Ponud-
be na Anončni zavod Drago Be-
seljak, Ljubljana, Cankarjevo n. 5.

Stenski koledar 1920

za pisarne in privatnike je založila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Netto-cena za trgovce, ki naroče vsaj 50 izvodov, K 4.— per komad.

Eksportna lesna tvrdka

Josip Budinek, Kranjska gora

kupuje po najugodnejših cenah za direkten eksport v Švico,
Francijo in Anglijo

deske, trame, štafelne in pontone, nadalje okrogel
les, zlasti smrekov, jelkin, mecesnov, hrastov in
bukov.

Jugoslovansko inženirsko podjetje

družba z o. z. inženirska pisarna in stavbno podjetje družba z o. z.

Ljubljana

Sodna ulica šte. 2

Maribor

Viktringhofova ul. 34

Oddelek I. Projekti, proračuni. Nasvetovanje in zastop. Preseja in stavbno nadzorstvo.
Oddelek II. Vodne gradbe; izraba vodnih sil; poljedelska melioracija.
Oddelek III. Beton, železobet. Železne konstrukcije.
Oddelek IV. Železnice, cest, predori, mostovi.
Oddelek V. Industrijska in gospodarska poslopja.
Oddelek VI. Komercialna razpečevanje gradiva, orodja in industrijskih lvarin.
Brzojavni naslovi: JJP — Ljubljana — JJP — Maribor.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva ceste šte. 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici) na hipoteko in v tekočem računu.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

V. Marsano

Centrala

ZAGREB

TIMEX

Brzjava:

Nikoličeva ul. 8. Matimex Zagreb

Matimex Dunaj

Tvrda za

uvoz in izvoz.

Ekspozitura

DUNAJ IV.,

Viktorgasse Nr. 4

Dobavlja:

Stroje za obdelovanje drv, stroje za obdelovanje kovine, poljedelske stroje, orodje, motorje vseh vrst, elektromotorje, ventilatorje, lokomobile, lokomotivne vozove za izravnavanje in krita tovarniške, industrijske stroje vseh vrst, odpravne železnice, železne konstrukcije.

Stavbni material: nosače, tračnice, strešno lepenko, strešni škrič, železo in pločevino, stavbne okrove, smaltirane posode, aluminijaste posode, razne kovine, petrolejske izdelke, jermena na pogon, transmisije, elektromotorji, kemično-tehnične izdelke.

Kompletne naprave za tovarne.

Zahtevajte naše najugodnejše specialne ponudbe.

DRVA,

mehka in trda dobavi in pripele na dom V. Scagnetti, parna žaga za drž. kolodvorom.

-KOLESA- rabljena kupuje

J. GOREC, LJUBLJANA, Gospodarska c. št. 14.

43 (5)

Vreče

vsake vrste in v vsaki množini kupuje vedno ter plačuje najbolje trg. firma J. Kušan, Kranj, Gorenjsko.

Ia bosanske slive

v zabojih po 15 kilogr.

Kavo

Caj

Cokolado

Kakao

Kavni pridelatek

Konjak

Rum

Likerje

Šampanjevec

Namizna vina

Mandelne

Rozine

Paradižnike

Dišave

razpošilja po celem kraljestvu od 5 kg naprej

poštne prosto

Josip Fabiani

Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Hocete obdržati svojo

leoto? Hocete meti

kakor naravn mehko

kožo? Nocete soncu h

pet moze in ogrev?

Uporabljajte Fellerjevo

pravo Elza obrazno, ko

žo obvarujočo pomado!

Občudovani bodete! Za

vidani! 1 lonček 6 K,

No. III močnejše vrste

9 K. K temu Fellerjevo

najfinejšo lilijnomlečno

milo 15 K.

Elza Plaster

Mačijo Vas kurja očesa? Fellerjev pravi turistovski obliž učinkuje brez bolečin hitro in zanesljivo. — Nobenih kurjih oces več! Nobenih žuljev! Nobene trde kože! Mala škatljica 3-50 K, velika škatljica 5-50 K. — Zelite še kaj? Fellerjevo Elza umivalne pastile (Kolonijska voda) 1 škatljica 5 K. — Fellerjev vstopalni prašek proti potenju, 1 škatljica 5 K. — Fellerjev mentolni črtalk zoper glavno in zobobol 1 škatljica 3-50 K. — Fellerjev Elza fluid 6 dvoimnih ali 3 velikih steklenic specialni 27 K. — Najboljši parfum z najfinejšim duhom od 8 K naprej. Najfinejši Hega-puder Dr. Kluger, bel, roza in rumen, 1 velika škatljica 12 K. — Močna Francovka v steklenicah po 6 K in 15 K. — Omot in poštnina posebej a najceneje. — Eugen V. FELLER, lekarnar, Stubica Donja, Elza trg 134. brezplačno.

Vzajemna zavarovalnica

(Ziviljski oddelek)

v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 17 I.

(5)

sprejme več starih

potovalnih uradnikov.

Posredovalcem nudimo lep postranski zaslužek.

Skaboform se zopet dobi!

proti srbečici, garjam, lišajem, koži, izpuščajem

zahtevajte v vaši najbližji

lekarni priznano in zdravniško priporočeno

Dr. FLESCH-evo izvirno SKABOFORM - MAZILO.

Ne maže ne barva, brez duha. Dobiva se v vseh lekarnah.

Glavna zaloga za Ljubljano in okolico:

Rihard Sušnik spr. zlatem jelenom IV., Marijin trg.

Bukovino in gabrovino

kupujemo v vsaki množini. Debla morajo imeti v premeru najmanj 25 cm, dolga poljubno, vendar ne krajša od 1 m 20 cm. Ponudbe z naznačeno ceno za en kubični meter (franko vagon oddajna postaja) prosimo na naslov:

Tovarna kopit B. Winkle, Sevnica.

Krznarska moda 1920

Memoderni muš, boe itd. se modernizirajo v najkrajšem času. V zalogi lastno izdelovane garniture ter specialno damske kožuhoninaste čepice.

Prevzamem vsakovrstne kože v stroj ter iste popolnoma izgotovim v najmodernejše garniture.

Ludovik Rot

I. jugoslov. krznar-nica in strojarnica

Ljubljana, Gradisce 7 (nasproti dram. gledališča).

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Poziv k subskripciji novih delnic.

Vsled sklepov občnih zborov delničarjev Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani z dne 5. maja in 21. decembra 1919 v to pooblaščen je sklenil upravni svet na temelju odobrenja Poverjenistva za notranje zadeve deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani od 27. oktobra 1919, šte. 9068 v svoji seji dne 21. decembra 1919 provesti zvišanje delniške glavnice

od SHS K 20,000.000— na SHS K 30,000.000—

z izdajo

25.000 novih delnic po SHS K 400— nom. v skupnem znesku K 10,000.000—

pod sledečimi pogoji:

- Subskripcija novih delnic se vrši od 15. do 31. januarja 1920
 - pri Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani in njenih podružnicah v Splitu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru in Borovljah;
 - pri Hrvatski trgovinski banki v Zagrebu in njeni podružnici v Osijeku;
 - pri Živnostenski banki v Pragi in njenih podružnicah v Čehoslovaški in
 - pri Podružnici Živnostenske banke na Dunaju v Nemški Avstriji.
- Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi vsakih 5 starih 2 novi delnici à K 400— nom. po SHS K 700— tel quel, ki so plačljive naenkrat pri subskripciji. Odlomki delnic se pri tem ne vpoštevajo.
- Novim interesentom se ponudi ostanek 5000 delnic à K 400— nom. kakor tudi morebitni ostanek dosedanjim delničarjem pripadajočih delnic, ki jih isti ne subskribirajo, po SHS K 900— tel quel, ki so plačljive naenkrat pri subskripciji.
- Nove delnice so deležne čistega dobička za leto 1920 ter opremljene s kuponom za leto 1920.
- Pri subskripciji se morajo predložiti subskripcijskemu mestu v zgoraj navedenem roku plašči starih delnic v svrhu označbe, da je pravica do opcije izvršena, dočim imajo imetniki delnic zadnjih 2 emisij, katerih izdaja vsled tehničnih zaprek ni bila do sedaj mogoča, pravico do opcije v določenem subskripcijskem roku na podlagi tozadevnih pismenih priglasnic in začasnih potrdil o vplačanih delnicah.
- Od azijskega kurznege dobička nove emisije se dodeli po odbitku stroškov in doklad te emisije SHS K 1,000.000— pokojninskemu zakladu banke, ostanek pa pripade azijskemu rezervnemu zakladu banke.
- Nove delnice se izročijo subskribentom tekom leta 1920 proti izročitvi začasnih potrdil oziroma obračunov o subskribiranih delnicah.
- Reparticijo delnic, določenih za nove delničarje, si pridruže upravni svet po končanem subskripcijskem roku.

V Ljubljani, dne 29. decembra 1919.

Upravni svet
Ljubljanske kreditne banke.